ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 68ον ΜΑΡΤΙΟΣ, 1932. Ἀριθ. 3.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΕΠΙ ΤΗι ΕΘΝΙΚΗι ΕΟΡΤΗι

ΟΙ ΑΛΗΘΩΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ

«Ἐὰν ὁ Υἱὸς σᾶς ἐλευθερώσῃ, ὄντως ἐλεύθεροι θέλετε εἶσθαι». (Ἰωαν. η'. 36)

«Ἀπὸ ὅν τινα νικᾶταί τις, τούτου καὶ δοῦλος γίνεται». (Β'. Πέτρ. β'. 19)

Κατὰ τὴν ἰδέαν τῶν ἀνθρώπων ἐλεύθερος εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις δύναται νὰ σκέπτεται, νὰ αἰσθάνεται, νὰ ἐπιθυμῇ καὶ νὰ κάμνῃ ὅ,τι θέλει· ἡ ἰδέα αὕτη, ὡς θεωρία, φαίνεται ὀρθή, εἰς τὴν ἐφαρμογὴν ὅμως αὐτῆς ἀποδεικνύεται ὅτι καὶ ἐσφαλμένη εἶναι καὶ βλαβερά.

Ἐν πρώτοις, ἀπόλυτος ἐλευθερία πρακτικῶς εἶναι ἀδύνατος· εἶναι πολλὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα θέλομεν ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα νὰ κάμωμεν. Ἐὰν ἐλευθερία ἦναι τὸ νὰ θέλῃ τις καὶ νὰ κάμνῃ ὁ,τιδήποτε, τότε οὔτε ὁ Θεὸς εἶναι ἐλεύθερος, διότι οὔτε ὁ Θεὸς ἔχει ἀπόλυτον ἐλευθερίαν. Ὁ Θεὸς δὲν εἶναι ἐλεύθερος νὰ σκέπτεται τὸ κακὸν καὶ νὰ ἁμαρτάνῃ ἢ νὰ ἀρνῆται Ἑαυτόν. Ἀλλὰ καὶ ὅταν ἦναι δυνατὴ ἡ ἀπόλυτος ἐλευθερία, ἀσκουμένη, παύει νὰ ἦναι τοιαύτη καὶ μεταστρέφεται εἰς τρομερὰν δουλείαν. Ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος κάθηται ὅλην τὴν ἡμέραν εἰς τὴν ταβέρναν καὶ πίνει, ἀσκεῖ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ νὰ κάμνῃ ὅ,τι θέλει· ἡ ἐλευθερία του ὅμως, οὕτως ἀσκουμένη, γίνεται δουλεία τοῦ χειροτέρου εἴδους.

Ἐλεύθερος λοιπὸν δὲν εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις δύναται νὰ σκέπτεται, νὰ ἐπιθυμῇ καὶ νὰ κάμνῃ ***ὅ,τι θέλει,*** ἀλλ' ἐκεῖνος, ὅστις δύναται νὰ σκέπτεται, νὰ ἐπιθυμῇ καὶ νὰ κάμνῃ ***ὅ,τι πρέπει.*** Ἐλεύθερος εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις ἑκουσίως καὶ προθύμως καὶ εὐχαρίστως ἐκλέγει καὶ ἀποφασίζει νὰ ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν καὶ τὸ θέλημά Του, νὰ ὑπακούῃ εἰς τὰς ἐντολάς Του καὶ νὰ ζῇ τὴν ζωὴν τῆς ἀρετῆς, τῆς καθαρότητος καὶ τῆς ἀγαθότητος. Ἡ ψυχὴ ἡμῶν εἶναι πλασμένη κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν Θεοῦ, ἑπομένως τότε μόνον εἶναι εἰς τὴν θέσιν της, ὅταν σκέπτηται καὶ ζῇ ὅπως ὁ Θεός, ὁ δημιουργός της.

Ὁ ἀληθῶς ἐλεύθερος προσφέρει ἑαυτὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἄλλων χωρὶς καθόλου νὰ αἰσθάνεται ὅτι περιορίζεται ἡ ἐλευθερία του. Παράδειγμα ἔχομεν τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ὅστις προθύμως καὶ ἑκουσίως ἀφῆκε τὸ ἰδικόν Του θέλημα, διὰ νὰ κάμνῃ μόνον τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τὸ ὁποῖον, καθὼς γνωρίζομεν, καθ' ἑαυτὸ δὲν ἦτο καὶ πολὺ εὐχάριστον. Ἦτο περιορισμὸς τῆς ἐλευθερίας τοῦ Χριστοῦ τοῦτο; Ὄχι· ἀλλ' ἄσκησις αὐτῆς. Ἕτερον παράδειγμα ἔχομεν

τὸν Παῦλον, ὅστις ἤσκει τὴν ἐλευθερίαν του ὑποδουλῶν ἑαυτὸν εἰς τὸ συμφέρον τῶν ἄλλων, καθὼς γράφει ὁ ἴδιος πρὸς τοὺς Κορινθίους: «Ἐλεύθερος ὢν πάντων, εἰς πάντας ἐδούλωσα ἐμαυτὸν διὰ νὰ κερδήσω τοὺς πλειοτέρους».

Ἀγαθός τις κύριος ἠγόρασεν ἕνα μαῦρον δοῦλον ἀντὶ εἴκοσι χρυσῶν νομισμάτων. Ὅταν ἦλθον εἰς τὴν οἰκίαν, ὁ νέος του κύριος ἔλαβεν αὐτὸν κατ᾽ ἰδίαν καὶ τῷ εἶπε: «Λάβε ἕτερα πεντήκοντα χρυσᾶ νομίσματα, ὕπαγε νὰ ἀγοράσῃς μὲ αὐτὰ ἓν μέρος γῆς διὰ νὰ τὸ καλλιεργῇς καὶ ζῆσε ἐλεύθερος!» «Ἐλεύθερος;» ἔκραξε μὲ χαρὰν ὁ μαῦρος δοῦλος. «Ναί, ἐλεύθερος», ἀπεκρίθη ὁ κύριός του. «Μπορῶ νὰ ὑπάγω ὅπου θέλω καὶ νὰ κάμω ὅ,τι θέλω;» «Ναί», ἐπανέλαβεν ὁ κύριός του. Τότε μὲ ὀφθαλμοὺς δακρυβρέκτους ἔπεσε πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ εὐεργέτου του καὶ εἶπε: «Ἐπίτρεψέ μοι νὰ σὲ δουλεύω ἐν ὅσῳ ζῶ, διότι εἰς σὲ ἀνήκω καὶ εἰς σὲ ὀφείλω τὰ πάντα!» Ὁ κύριός του, ἀρνούμενος κατ' ἀρχάς, ἐκάμφθη ἐπὶ τέλους ἀπὸ τὰς πολλὰς παρακλήσεις καὶ ἐδέχθη. Μήπως ἔχασε πάλιν ὁ δοῦλος τὴν ἐλευθερίαν του, ἥτις εἶχε δοθῇ εἰς αὐτὸν πρὸ μικροῦ; Ὄχι· τοὐναντίον καὶ δοῦλος ὢν ἦτο ἐλεύθερος καὶ ἡ ἐκ νέου ὑποδούλωσίς του ἦτο ἄσκησις τῆς πλήρους ἐλευθερίας του.

Τοιαύτην ἐλευθερίαν δὲν ἔχουν γενικῶς οἱ ἄνθρωποι. Τοιαύτην ἐλευθερίαν ἔχουν μόνον οἱ Χριστιανοὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες ἔρχονται εἰς τὸν Χριστόν, οἵτινες φωτίζονται μὲ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ ἀναγεννῶνται διὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου. «Ἐὰν ὁ Υἱὸς σᾶς ἐλευθερώσῃ, ὄντως ἐλεύθεροι θέλετε εἶσθαι». «Ὅπου εἶναι τὸ πνεῦμα τοῦ Κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία». Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὅταν κυβερνώμεθα ὑπ' αὐτοῦ, μᾶς καθισιᾷ ἱκανοὺς νὰ σκεπτώμεθα, νὰ αἰσθανώμεθα, νὰ ἐπιθυμῶμεν, νὰ ἀποφασίζωμεν καὶ νὰ κάμνωμεν μόνον τὸ καλόν, μόνον ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀρέσκει εἰς τὸν Θεόν, δοξάζει τὸ ὄνομά του καὶ ἐξυπηρετεῖ τὰ συμφέροντα τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Χριστὸς καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον δημιουργοῦν εἰς τὸν πιστὸν μίαν νέαν καρδίαν, ἡ ὁποία ἐλευθέρως καὶ ἑκουσίως ἀφίνει τὸ κακὸν καὶ ἐκλέγει τὸ καλόν, ἀφίνει τὸν κόσμον καὶ ἐγκολποῦται τὸν Θεόν, ἀφίνει τὴν ὁδὸν τῆς κακίας καὶ περιπατεῖ εἰς τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς. ***Ω.***

ΠΑΡ' ΟΛΙΓΟΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ

«Παρ' ὀλίγον μὲ πείθεις νὰ γείνω Χριστιανός».
Πράξ. ΚϚ'. 28.

Ὁ κόσμος ἔχει κάποιαν ἀντιπάθειαν πρὸς τὴν θρησκείαν, πρὸς τὸν Χριστιανισμόν. Λέγοντες δὲ Χριστιανισμόν, ἐννοοῦμεν ὄχι τὸν τυπικόν, τὸν κατ' ὄνομα μόνον Χριστιανισμόν, ἀλλὰ τὴν ζῶσαν εἰς Χριστὸν ***πίστιν,*** τὴν ***ἐκδηλουμένην εἰς ζωὴν κατὰ Χριστόν.*** Αὐτὴ εἶναι ἡ αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν, ἀπὸ τὰ πλήθη τὰ ὁποῖα ἠκολούθουν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν κηρύττοντα, πολὺ ὀλίγοι ἐπίστευσαν εἰς Αὐτόν· οἱ περισσότεροι ἔμειναν ἀσυγκίνητοι. Ἴσως δὲν εἶναι δύσκολον νὰ ἀνεύρωμεν τὸν λόγον τῆς ἀντιπαθείας ἢ ἀπαθείας ταύτης: α') Μία

τάξις ἀνθρώπων θέλει νὰ ***συγκαλύψῃ παρελθὸν σκοτεινὸν ἢ ἔνοχον*** καὶ διὰ τοῦτο τηρεῖ στάσιν ἐφεκτικὴν ἀπέναντι τῆς θρησκείας. β΄) Ἄλλη τάξις θέλει νὰ ἔχῃ ***τὰς χεῖρας ἐλευθέρας,*** ἵνα πράττῃ ὅ,τι ἐπιθυμεῖ χωρὶς κανένα περιορισμόν. γ΄) Ἄλλη κατηγορία ἀνθρώπων νομίζει ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς στρέφεται ἐναντίον τῶν ***ὑλικῶν των συμφερόντων.*** δ΄) Ἄλλη τάξις αἰσθάνεται τὴν ἐξωτερικὴν πίεσιν ἐκ τῶν διωγμῶν καὶ τῆς δυσμενείας τοῦ κόσμου καὶ διὰ τοῦτο μένει μακρὰν τῆς θρησκείας διὰ ν' ἀποφύγῃ δυσαρέστους συνεπείας. Καὶ ἄλλοι προβάλλουν ἄλλας δικαιολογίας, διὰ νὰ μένουν μακρὰν τοῦ Χριστοῦ.

Ἐκ τοῦ ὡς ἄνω ἐδαφίου βλέπομεν ὅτι ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου ἀπελογεῖτο ὁ ἀπόστολος Παῦλος, κάποιαν τοιαύτην αἰτίαν εἶχε τοῦ νὰ μὴ θέλῃ νὰ δεχθῇ τὰς ἀληθείας, ἃς ἐκήρυττεν ὁ Παῦλος· διὰ τοῦτο ἀπηύθυνε πρὸς τὸν Ἀπόστολον τὴν εἰρωνικὴν φρᾶσιν: «Παρ' ὀλίγον μὲ πείθεις νὰ γείνω Χριστιανός».

Αὐτὸ τοῦτο συμβαίνει γενικῶς τὴν σήμερον. Ὁ περισσότερος κόσμος ἀποκρούει τὴν θρησκείαν καὶ ἀρνεῖται νὰ ὑποταχθῇ εἰς τὰς ὑπαγορεύσεις της.

Ἄς ἐξετάσωμεν τὸ θέμα τοῦτο προσεκτικώτερον.

Α΄) Ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι ἡ σωτηρία τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία, ἀσκουμένη καὶ ἐκδηλουμένη πιστῶς καὶ ἀκριβῶς εἰς τὴν καθημερινὴν ζωήν, ἀποτελεῖ τὴν μόνην πραγματικὴν βάσιν διὰ τὴν εὐημερίαν τῆς ἀνθρωπότητος. Διότι ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία εἶναι ἡ διδάσκουσα τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀμοιβαίας ***ἐμπιστοσύνης,*** τῆς ***εἰλικρινείας,*** τῆς ***ἀληθείας,*** τοῦ ***σεβασμοῦ*** πρὸς τὴν περιουσίαν, τὴν ζωήν, τὴν τιμὴν τῶν ἄλλων, τῆς ***ἀδελφοσύνης*** μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων· ἀσκεῖ δὲ ἄμεσον ἀποτέλεσμα ἐπὶ τῆς ζωῆς τῶν τέως ἀνειλικρινῶν, ἀσεβῶν, κακοποιῶν καὶ ἐπιβουλευομένων πᾶν ὅ,τι ἀνήκει εἰς τοὺς ἄλλους. Πρό τινων ἡμερῶν κάποιος ἐπίσημος Ἄγγλος, Πάρεδρος Διευθυντὴς τοῦ Διεθνοῦς Γραφείου τῆς Ἐργασίας, εἰς δημοσίαν ὁμιλίαν ἐν Ἀθήναις περὶ τῆς σημερινῆς οἰκονομικῆς δυσπραγίας, ἀπέδωκε τὴν οἰκονομικὴν κρίσιν κυρίως εἰς τὴν ***ἔλλειψιν ἐμπιστοσύνης μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐθνῶν.*** Ἀντικαταστήσατε τὴν ἔλλειψιν τῆς ἐμπιστοσύνης διὰ τῆς ***ἐμπιστοσύνης,*** τὸ ψεῦδος καὶ τὴν ἀδικίαν διὰ τῆς ***ἀληθείας*** καὶ τῆς ***δικαιοσύνης,*** καὶ θὰ ἔχητε μίαν κοινωνίαν ἐκ διαμέτρου διάφορον ἀπὸ τὴν παροῦσαν — θὰ ἔχητε ἓν ***πρότυπον Χριστιανικῆς κοινωνίας.***

Ἀλλὰ γεννᾶται τὸ ζήτημα: Τίς δύναται νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ἀντικατάστασιν αὐτήν; Οὔτε συνέδρια εἰρηνιστικά, οὔτε συνδιασκέψεις ἀφοπλισμοῦ, οὔτε Συμβούλια τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν. Μόνον μία ***θεία δύναμις*** δύναται νὰ τὴν πραγματοποιήσῃ. Μόνον ***ἡ ἐπίδρασις τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ*** εἰς τὴν ζωήν, εἰς τὸν χαρακτῆρα, εἰς τὰς διαθέσεις, εἰς τὰ ἐλατήρια τῆς ψυχῆς δύναται πραγματικῶς νὰ ἀντικαταστήσῃ τὴν δυσπιστίαν διὰ τῆς ἐμπιστοσύνης.

Εἰς τὴν ἐνώπιον τοῦ Ἀγρίππα ἀπολογίαν του ὁ Παῦλος ἐκθέτει τὴν ἰδίαν του ἀτομικὴν πεῖραν. «Ἐγώ», λέγει, «ὁ τέως διώκτης καὶ φονεὺς τῶν Χριστιανῶν, ὁ λαβὼν εἰς χεῖράς μου τόσην ἐξουσίαν, ὥστε νὰ σύρω ἄνδρας καὶ γυναῖκας εἰς

τὰ δικαστήρια καὶ εἰς τὸν θάνατον, πῶς αἴφνης μετεβλήθην εἰς ζηλωτὴν ὀπαδὸν αὐτοῦ τοῦ Ναζωραίου Ἰησοῦ, τὸν ὁποῖον ἕως τότε κατεδίωκον, εἰς διαπρύσιον κήρυκα τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως, εἰς Χριστιανὸν ἕτοιμον καὶ τὴν ζωήν του καὶ τὰ πάντα νὰ θυσιάσῃ ὑπὲρ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ; Ποῖος μετέβαλεν ἐμὲ τὸν Φαρισαῖον Σαῦλον εἰς τὸν Χριστιανὸν ἱεραπόστολον Παῦλον; Μόνος ὁ Χριστός. Μόνον ἡ ἐπέμβασις τοῦ Ἁγ. Πνεύματος».

Καὶ τί ἄλλο εἶναι αἱ πρόσφατοι δηλώσεις τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν πάσης χώρας, ὅτι «***μόνον ὁ Θεὸς*** δύναται νὰ ἀλλάξῃ τὸν ῥοῦν τῶν πραγμάτων καὶ νὰ βελτιώσῃ τὴν κατάστασιν»; Τί ἄλλο, εἰμὴ μία ἔμμεσος ἀναγνώρισις ὅτι ***χωρὶς τοῦ Θεοῦ***, χωρὶς τοῦ Χριστοῦ, χωρὶς τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς τὴν ζωήν μας τὴν ἀτομικὴν καὶ ὁμαδικήν, ***θὰ εἶναι ἀδύνατον νὰ ἴδωμεν καλλιτέρας ἡμέρας***· χωρὶς ἐπιστροφὴν πρὸς τὸν Θεὸν διατρέχομεν τὸν ἄμεσον κίνδυνον τῆς καταστροφῆς, διότι τὰ θεμέλια τῆς ἀτομικῆς, τῆς ὁμαδικῆς, τῆς κοινωνικῆς ζωῆς σαλεύονται ὑπὸ τοὺς πόδας μας καὶ μόνος ὁ Χριστὸς δύναται νὰ τὰ στηρίξῃ. Ἡ σωτηρία τῆς ἀνθρωπότητος κεῖται ἐν τῇ ἀποδοχῇ καὶ ἐφαρμογῇ μιᾶς ζωῆς καθ' ὅλα συμφώνου πρὸς τὴν ζωὴν καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Β') Ὁ Χριστιανισμός μας πρέπει νὰ ἦναι θετικὸς καὶ ζωντανός, ὄχι ἀρνητικὸς καὶ τυπικός, διότι τότε μόνον δύναται νὰ ἀποτελέσῃ τὴν σωτηρίαν τῆς ἀνθρωπότητος. α') Διὰ πολλοὺς ἀνθρώπους ἡ θρησκεία εἶναι ἓν ἐπανωφόριον, τὸ ὁποῖον φοροῦν ἅμα ἐμβοῦν εἰς τὴν ἐκκλησίαν—εἰς τὸν τόπον τῆς λατρείας—καὶ τὸ ὁποῖον ἀποβάλλουν ἐξερχόμενοι ἐκεῖθεν. Εἰς τὴν ἔξω τῆς ἐκκλησίας ζωήν των ἡ θρησκεία δὲν ἔχει καμμίαν θέσιν. β') Εἰς ἄλλους ὁ Χριστιανισμὸς περιορίζεται εἰς τὸ ἄκρον τῆς γλώσσης των. Δύνανται νὰ ὁμιλοῦν ἐπὶ ὥρας περὶ δογμάτων καὶ θεωριῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ· ἀλλ' ἂν ζητήσητε τίποτε περισσότερον ἀπ' αὐτοὺς—ὀλίγην ζωὴν σύμφωνον πρὸς τὴν Χριστιανικὴν διδασκαλίαν—δὲν θὰ εὕρητε τίποτε. γ') Διὰ μίαν ἄλλην τάξιν ἀνθρώπων ὁ Χριστιανισμὸς περιορίζεται εἰς τὴν τήρησιν μερικῶν θρησκευτικῶν τύπων καὶ καθηκόντων εἴτε εἰς τὴν οἰκίαν των εἴτε εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἀλλ' εἰς τὴν ἀγοράν, εἰς τὴν κοινωνικὴν καὶ ἐπαγγελματικήν των ζωὴν ὁ Χριστὸς δι' αὐτοὺς δὲν ὑπάρχει, δὲν ἀσκεῖ καμμίαν ἐπιρροήν. Οἱ τοιοῦτοι ἀνήκουν εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ληστῶν ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι λέγουν (κατὰ παροιμιώδη ἔκφρασιν): «Τὸ τέχνη τέχνη καὶ τὸ πίστι πίστι».

Ὄχι, αὐτὸ ***δὲν εἶναι γνήσιος Χριστιανισμός.*** Εἶναι πρᾶγμα νόθον καὶ ξένον πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Χριστιανισμός μας, διὰ νὰ ἦναι γνήσιος, θετικὸς καὶ ζωντανός, δὲν πρέπει νὰ περιορίζηται ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας οὔτε εἰς τὸ ἄκρον της γλώσσης μας, οὔτε εἰς τύπους θρησκευτικούς. Ἀλλὰ πρέπει νὰ θερμαίνῃ καὶ κινῇ καὶ διευθύνῃ ὅλας τὰς διακλαδώσεις τῆς ζωῆς μας, ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς—εἰς τὸ γραφεῖον, εἰς τὸ ἐπάγγελμα, εἰς τὰς δοσοληψίας, εἰς τὰς συνομιλίας, εἰς τὸ ἐργαστήριον, εἰς τὰς διασκεδάσεις καὶ ψυχαγωγίας μας παντοῦ καὶ πάντοτε πρέπει νὰ φανεροῦται ὁ τύπος τῆς Χριστιανικῆς ζωῆς. Οἱ λόγοι, αἱ πράξεις, ἡ συμπεριφορὰ τοῦ Χριστιανοῦ πρέπει νὰ ἀπεικονίζουν τὴν ζωὴν τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. Τοῦτο πρέπει νὰ ἦναι τὸ γνώρισμα τῆς θρησκευτικῆς

μας ζωῆς—Χριστιανισμὸς θετικὸς καὶ ζωντανός, τοῦ ὁποίου τὴν δύναμιν καὶ ἐπιβολὴν εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ἀναγνωρίσῃ ὁ κόσμος.

Ὁ Παῦλος, ἀπαντῶν εἰς τὴν εἰρωνείαν τοῦ Ἀγρίππα, εἶπεν· «Ἤθελον εὔχεσθαι πρὸς τὸν Θεὸν οὐχὶ μόνον σύ, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ σήμερον ἀκούοντές με νὰ γείνωσι καὶ παρ᾿ ὀλίγον καὶ πάρα πολὺ τοιοῦτοι, ὁποῖος εἶμαι ἐγώ, παρεκτὸς τῶν δεσμῶν τούτων» (Πράξ. κϛ΄. 29). Πολλοί, ὡς εἶπον, ἵστανται μακρὰν τοῦ ἀληθοῦς Χριστιανισμοῦ ἕνεκα διαφόρων λόγων καὶ ὑπολογισμῶν. Ὅσοι ὅμως εἰλικρινῶς ἀποδέχονται τὴν οὐσίαν τῆς Χριστιανικῆς ἀληθείας δὲν πρέπει νὰ ἐπηρεάζωνται ἀπὸ τοιαύτας ὑστεροβουλίας. Δὲν πρέπει νὰ φοβῶνται τὰ δεσμὰ τοῦ Παύλου, οὔτε τὴν προδοσίαν τοῦ Ἰούδα, οὔτε τὴν τιμωρίαν τοῦ Ἀνανίου καὶ τῆς Σαπφείρας. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ***ἀλήθεια*** καὶ μόνη αὐτὴ δύναται νὰ σώσῃ τὸν ἄνθρωπον, ἀδιάφορον ἂν ὑπῆρξαν καὶ ἀσθενεῖς χαρακτῆρες καμφθέντες ὑπὸ τοῦ κόσμου καὶ ἀπομακρυνθέντες ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν. Οἱ ὀφθαλμοί μας πρέπει νὰ ἦναι προσηλωμένοι εἰς τὸν Χριστόν, ὄχι εἰς τοὺς ἀναξίως φέροντας τὸ ὄνομά Του. Αἱ καρδίαι, οἱ λόγοι καὶ αἱ πράξεις μας πρέπει νὰ ἀνταποκρίνωνται πρὸς τὸν ἐπίγειον βίον καὶ τὰς διδασκαλίας Αὐτοῦ, εἰς ὅλας μας τὰς ἐγκοσμίους σχέσεις—ὄχι μόνον εἰς τὴν οἰκίαν μας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, εἰς τὴν ἀγοράν, εἰς τὰς ἐργασίας μας καὶ πανταχοῦ. Εἰς μίαν τοιαύτην Χριστιανικὴν ζωὴν καλούμεθα πάντες, ἂν θέλωμεν νὰ ἴδωμεν καὶ τὴν ἰδικήν μας σωτηρίαν καὶ τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου.

Γ΄) Ὁ φόβος τῶν συνεπειῶν.

Εἴδομεν ἀνωτέρω διατί πολλοὶ ἀποκρούουν τὸν Χριστιανισμὸν καὶ εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ὁμιλοῦν πρὸς αὐτοὺς περὶ τῆς ἀθανάτου ψυχῆς των καὶ τῆς ἀνάγκης τῆς σωτηρίας, λέγουν ὅ,τι εἶπε πρὸς τὸν Παῦλον ὁ Ἀγρίππας: «Παρ᾿ ὀλίγον μὲ πείθεις νὰ γίνω Χριστιανός». Ἡ ἀπάντησίς μας πρὸς αὐτοὺς δὲν πρέπει νὰ ἦναι διάφορος τῆς ἀπαντήσεως τοῦ Παύλου: «Ὄχι μόνον σὺ ἀλλὰ καὶ πάντες νὰ γείνωσι καὶ παρ᾿ ὀλίγον καὶ πάρα πολὺ τοιοῦτοι, ὁποῖος καὶ ἐγὼ εἶμαι, παρεκτὸς τῶν δεσμῶν τούτων». Ὁ ἄνθρωπος ὁ κατανοήσας μίαν ἀλήθειαν ὡς τοιαύτην καὶ ἀποδεχθεὶς αὐτὴν δὲν πρέπει νὰ φοβῆται τὰς συνεπείας τῆς ἀκολουθήσεως τῆς ἀληθείας ταύτης. Πολλοὶ πράγματι δὲν φοβοῦνται οὔτε τοὺς διωγμοὺς οὔτε τὴν καταφρόνησιν καὶ ἔχθραν τοῦ κόσμου· ἀλλὰ φοβοῦνται τὰς ἰδίας ἑαυτῶν ἀδυναμίας. Πολλοὶ Χριστιανοὶ κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας ἀνέβαλλον τὴν βάπτισίν των ἐκ φόβου μήπως δὲν δυνηθοῦν νὰ φανοῦν ἀντάξιοι τοῦ Χριστοῦ· λέγεται ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον καὶ ὁ Μ. Κωνσταντῖνος μόλις ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ θανάτου ἐδέχθη τὸ βάπτισμα.

Τοιαύτη ὅμως στάσις μαρτυρεῖ ὄχι μόνον λυπηρὰν ***δειλίαν***, ἀναξίαν τοῦ Χριστιανικοῦ ὀνόματος, ἀλλὰ καὶ ***ἀπιστίαν*** πρὸς τὸν Θεόν, ὅστις ὑπόσχεται ὅτι θὰ διαφυλάττῃ καὶ προστατεύῃ πάντας, ὅσοι ἀνεπιφυλάκτως ἐμπιστεύονται ἑαυτοὺς εἰς Αὐτόν. Ὁ Χριστὸς εἶπεν· «Οὐδεὶς θέλει ἁρπάσει αὐτοὺς ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ Πατρός μου ἢ ἐκ τῆς χειρός μου» (Ἰωάν. ι΄. 28, 29). Ὁ Παῦλος βεβαιοῖ ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα «διὰ στεναγμῶν ἀλαλήτων ἱκετεύει ὑπὲρ ἡμῶν» (Ρωμ. η΄. 26).

Καὶ ὁ Ἰωάννης λέγει: «Ταῦτα γράφω ὑμῖν ἵνα μὴ ἁμάρτητε· καὶ ἐάν τις ἁμάρτῃ, παράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν Πατέρα, Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν δίκαιον» (Α΄. Ἰωάν. β΄. 1). Αὐταὶ εἶναι Θεῖαι ὑποσχέσεις ὑψίστης σημασίας διὰ τὸν Χριστιανόν, αἵτινες πρέπει νὰ τῷ ἐμπνέουν τὴν πεποίθησιν ὅτι εἰς τὰς ἐλλείψεις καὶ ἀδυναμίας του θὰ ἔχῃ βοηθὸν καὶ προστάτην καὶ ἀντιλήπτορα αὐτὸν τὸν Θεόν, καὶ ὅτι ἑπομένως δὲν πρέπει νὰ μένῃ μακρὰν τοῦ Χριστοῦ, φοβούμενος τὰς ἰδίας ἑαυτοῦ ἀδυναμίας.

Εἴθε Ἐκεῖνος, ὅστις μᾶς ὡδήγησεν εἰς τὸ φῶς καὶ εἰς τὴν ἀλήθειαν τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ, νὰ ἐπιχέῃ ἐφ᾽ ἡμᾶς πλουσίως τὸ Πνεῦμά Του, ἵνα μετὰ πεποιθήσεως καὶ ἐμπιστοσύνης ἀκολουθήσωμεν Αὐτὸν μέχρι τέλους, φέροντες πιστῶς τὴν μαρτυρίαν μας πρὸς πάντας ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ! Ἀμήν.

Π. Γ. Λογγινίδης.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

Δι᾽ αὐτοῦ ἡ ψυχὴ φέρεται εἰς ἀπόλαυσιν ἀσαλεύτου εἰρήνης καὶ θείας μακαριότητος.

Ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον τῷ 1675 ἐξεδόθη Ἰταλιστὶ ὑπὸ τοῦ περιωνύμου Μιχαὴλ Δεμολίνου ἓν πονημάτιον, τὸ ὁποῖον ὄχι μόνον μέγαν κρότον ἔκαμε κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἀλλὰ καὶ σήμερον ἔτι εἶναι ἓν ἐκ τῶν σπανίων βιβλίων, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ ἀκραιφνεῖς Χριστιανοὶ ὠφελοῦνται τὰ μέγιστα πρὸς τὴν πνευματικήν των ἐποικοδόμησιν.

Πρὶν ἢ ὁμιλήσωμεν περὶ τοῦ ἔργου τούτου καὶ τοῦ συγγραφέως του, μεταφέρομεν κάτωθι δύο ἐκ τῶν τελευταίων κεφαλαίων του. Ὁ ἀναγνώστης θέλει ἐννοήσει ἀφ᾽ ἑαυτοῦ τὴν ἀξίαν τοῦ ἔργου τούτου, ἐὰν ἦναι ἐκ τῶν ζητούντων τὴν ἐν Θεῷ εἰρήνην τῆς ψυχῆς αὐτῶν.

Α΄. «*Περὶ τῆς μακαριότητος καὶ τῶν θαυμασίων ἀποτελεσμάτων τῆς ἐσωτερικῆς εἰρήνης.*

Ἡ ψυχή, ἥτις μετὰ τὴν ἀναγέννησίν της διῆλθε διὰ τῶν σταδίων τῆς θείας δοκιμασίας πρὸς διαμόρφωσιν καὶ ζωοποίησίν της, φθάνει ἀργὰ ἢ γρήγορα εἰς τὸ σημεῖον βαθυτάτης γαλήνης ἐν τῷ κέντρῳ της. Ἐκεῖ ἀπολαύει ἀμέτρως τῆς ***εἰρήνης***, περὶ τῆς ὁποίας ὁμιλεῖ ὁ Κύριος ἡμῶν ἐν τῇ τελευταίᾳ του συνδιαλέξει μετὰ τῶν μαθητῶν Του καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς του. Ἀκύμαντος ἠρεμία καὶ γλυκυτάτη ἀνάπαυσις κατακλύζουν τὴν καρδίαν τοῦ πιστοῦ, ὅστις εἰσέρχεται εἰς τελείαν ἕνωσιν μετὰ τῆς Θείας ἀγάπης. Ἡ καρδία μάλιστα ὑπερεκχειλίζει ἀπὸ χαράν. Μέγας βαθμὸς μακαριότητος γίνεται τότε ἀπόκτημα τοῦ Χριστιανοῦ ἀναφαίρετον. Ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ ἡ ψυχὴ μὲ ἀκράδαντον ἁπλότητα πιστεύει καὶ ἀγαπᾷ τὸν Θεόν της. Θέλει καὶ ποθεῖ μόνον ἐκεῖνα, ὅσα ὁ ἀγαπητὸς αὐτῆς Κύριος ἔχει εἰς τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν του. Ὑπὸ οἱασδήποτε

περιστάσεις ὑποτάσσει τὴν θέλησίν της εἰς τὸ Θεῖον θέλημα προθύμως καὶ ἀγογγύστως. Ἐν πόνῳ καὶ ἐν χαρᾷ —ἐν θλίψει καὶ ἐν ἀναπαύσει — ἐν στερήσει καὶ ἐν εὐημερίᾳ – πάντοτε λέγει: «Γενηθήτω τὸ θέλημά Σου!»

Τὸ πᾶν συντελεῖ εἰς παρηγορίαν της. Εἶναι ἑτοίμη εἰς ζωὴν καὶ εἰς θάνατον. Τὸ ***ἐγὼ*** ἔχει διαπαντὸς ἀπονεκρωθῆ καὶ ἀντ' αὐτοῦ ὁ νοῦς τοῦ Χριστοῦ ἐκλάμπει. Εἶναι ἐξ ἴσου εὐχαριστημένη νὰ ζῇ ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τὸν Χριστόν, ὡς καὶ νὰ ἀποδημήσῃ πρὸς Αὐτὸν ἐν τῷ Παραδείσῳ. Εἴτε ἔχει περιουσίαν εἴτε δὲν ἔχει, εἶναι ἓν καὶ τὸ αὐτὸ δι' αὐτήν. Χαίρει καὶ ὅταν περιέρχηται εἰς ἀσθένειαν καὶ ὅταν ἀπολαύῃ ἄκρας ὑγείας. Γνωρίζει ὅτι οὐδὲν δύναται νὰ συμβῇ εἰς αὐτήν, οὐδὲν νὰ τὴν πλησιάσῃ, εἰμὴ διὰ θελήματος τοῦ Κυρίου. Τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ ζωή της, ἡ πνοή της, ἡ δόξα της, τὸ καύχημά της, ὁ παράδεισός της, ἡ εἰρήνη της, ἡ ἀνάπαυσίς της, ἡ ἀνακούφισίς της, ἡ παρηγορία της καὶ ἡ ὑπερτάτη εὐδαιμονία της.

Ἐν τοιαύτῃ ψυχῇ τὸ ἀνθρώπινον στοιχεῖον, ἡ γηΐνη προσωπικότης, ἔχουν ἐξαφανισθῆ. Τὸ θεῖον, τὸ οὐράνιον, τὸ μένον, τὸ ἀπρόσβλητον, τὸ αἰώνιον, τὸ Χριστόμορφον κυριαρχεῖ. Ὅσα διὰ τὸν φυσικὸν ἄνθρωπον ἔχουν μεγάλην ἀξίαν, δι' αὐτὴν εἶναι μηδαμινά. Γνωρίζει ὅτι τὰ ὁρώμενα εἶναι πρόσκαιρα καὶ ἀνίκανα νὰ ἱκανοποιήσουν τοὺς βαθεῖς πόθους, οἵτινες ἀναπηδοῦν ἐν αὐτῇ, εὐθὺς ἅμα ἔλθῃ διὰ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως εἰς συνάφειαν μὲ τὸν αἰώνιον καὶ ἀθάνατον Πατέρα της. Χάνει τὸ μολύβδινον βάρος τῆς ὑλικότητος καὶ ἀποκτᾷ πτέρυγας ἀοράτους, διὰ τῶν ὁποίων ὑψοῦται εἰς τὸν οὐρανόν, ὁσάκις προσεύχεται ἢ μελετᾷ ἐπὶ τῶν θείων πραγμάτων, εἴτε ἐκ τῆς Ἁγίας Γραφῆς εἴτε ἐκ τῆς φύσεως.

Ἀγαπᾷ τὸν κόσμον μόνον ἐκ πόθου νὰ τὸν φέρῃ εἰς γνῶσιν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀνακαίνισιν. Ὅσα ὅμως ὁ κόσμος ἐκτιμᾷ, αὐτὴ καταφρονεῖ. Ἀντὶ τῆς χαρᾶς τοῦ κόσμου, ζητεῖ νὰ πάθῃ διὰ τὸν Χριστόν. Ἀντὶ τῆς τιμῆς τοῦ κόσμου, ζητεῖ τὸν ὀνειδισμὸν τοῦ Χριστοῦ. Ἀντὶ τῶν ἡδονῶν καὶ ἀπολαύσεων, ζητεῖ τὰς διὰ τὸν Χριστὸν στερήσεις, τοὺς κόπους διὰ τὴν βασιλείαν Του. Δὲν φοβεῖται διωγμούς, παρεξηγήσεις, διαβολὰς καὶ ἀπομόνωσιν. Ἔχει χωρισθῆ ἀπὸ τοῦ κόσμου, ἀφ' οὗ ἡνώθη μὲ τὸν Χριστόν. Τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ δίδει εἰς αὐτὴν τελείαν ἐλευθερίαν ἀπὸ ὅσα ὑποδουλώνουν καὶ δεσμεύουν τὸν ἄνθρωπον τοῦ κόσμου. Ἡ κοινὴ καὶ συνήθης τάξις τῶν ἐγκοσμίων ἔχουν ἐντελῶς ἀλλάξει δι' αὐτήν. Δὲν ζητεῖ ὅ,τι ὁ κόσμος ἐπιδιώκει. Νέα δύναμις ἔχει κατακυριεύσῃ τὴν θέλησίν της καὶ ὅσα προηγουμένως ἐζήτει, τώρα τὰ ἀποφεύγει—ὅσα ἄλλοτε τὴν ᾐχμαλώτιζον, τώρα δὲν τὴν ἐνοχλοῦν — ὅσα ἦσαν πρότερον πρόξενα πόνου, τώρα εἶναι πηγὴ χαρᾶς. Ἐὰν προηγουμένως ἔπασχεν ἀπὸ τὴν πεῖναν τῶν Θείων εὐλογιῶν, τώρα εἶναι κεχορτασμένη. Ἐὰν ἐδίψα διὰ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ, τώρα εἶναι ἱκανοποιημένη. Ἐὰν φόβοι τὴν ἐμάστιζον, τώρα εἶναι βεβαιωμένη περὶ τῆς Θείας ἀγάπης. Ἡ μελαγχολία τοῦ παρελθόντος ἔχει μετατραπῆ εἰς εὐφροσύνην πνεύματος. Ὁ φοβερὸς ἀγὼν διὰ τὰς ἁμαρτίας της, οἱ ἀνυπόφοροι νυγμοὶ τῆς συνειδήσεως ἔχουν παύσει. Τὸ σκότος τοῦ μέλλοντος ἀντικατεστάθη διὰ τοῦ φωτὸς τοῦ οὐρανοῦ. Ἡ ἐλπὶς διεδέχθη τὴν ἀπελπισίαν. Ἡ χαρὰ τὰ δάκρυα. Ἡ σταθερότης τὴν ἀστασίαν. Ὦ εὐτυχὴς ψυχή, ἥτις ἀπολαύεις ἐδῶ ἐπὶ τῆς γῆς τόσην μεγάλην εὐδαιμονίαν! ὢ σωτηρία Χριστοῦ ἀνεκτίμητος!

Σύ, ἀναγνῶστα, γνώριζε ὅτι ἂν καὶ τοιαῦται ψυχαὶ εἶναι σπάνιαι, ἐν τούτοις ὑπάρχουν σήμερον, ζοῦν γύρω σου, εἶναι ὁ στῦλος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ, κρατοῦν τὴν θείαν ὀργὴν καὶ δὲν τὴν ἀφήνουν εἰσέτι νὰ ἐκσπάση κατὰ τοῦ κόσμου, ὅστις ὁλονὲν ἀπομακρύνεται τοῦ Δημιουργοῦ καὶ Σωτῆρος αὐτοῦ. Σὺ δὲ αὐτὸς ἔχεις τὸ προνόμιον νὰ ταχθῆς εἰς τὸν κύκλον τῶν ψυχῶν τούτων καὶ ν' ἀπολαύσης πραγματικῶς ὅ,τι θεωρεῖς ὡς ἰδεῶδες ἢ φανταστικόν.

Τοιαύτη ψυχή, ἠγκυροβολημένη εἰς τὸν λιμένα τῆς οὐρανίου εἰρήνης, παρουσιάζεται ἐν τῇ καθημερινῇ ζωῇ της πεπροικισμένη μὲ τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ ὑπερφυσικά Του χαρίσματα. Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἡ ἄπειρος ἀναβρύει δι' ὅλων τῶν πράξεών της, εἰς ὅλας τὰς καταστάσεις της, μὲ ποικιλίαν ζωῆς καὶ δυνάμεως ὑπερφυσικῆς. Θεία χάρις εἶναι διακεχυμένη εἰς τοὺς λόγους της καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν σωματικὴν φυσιογνωμίαν της — εἰς τοὺς τρόπους της, εἰς τὰς συνηθείας, εἰς τὰς σχέσεις, εἰς τὰς κλίσεις καὶ τάσεις της. Θεία ἀπάθεια συνενοῦται ἐν αὐτῇ μὲ Θείαν δραστηριότητα. Θεία ἀδιαφορία μὲ Θείαν συμπάθειαν. Θεῖον σθένος ἐν τῷ μέσῳ ἀδυναμίας. Θεία νίκη καθ' ὅλων τῶν ἐχθρῶν της, καθ' ὅλων τῶν ἀντιξόων τοῦ βίου περιστάσεων, ἐν μέσῳ θυέλλης καὶ καταιγίδος, βασάνων καὶ θανάτου. Ὅ,τι διὰ τῆς πιστότητος καὶ ὑπομονῆς ἔχει ἀποκτήσει παρὰ τοῦ Θεοῦ ὡς δῶρον καὶ χάρισμα, τὸ κατέχει στερεῶς, τό διατηρεῖ μέχρι τέλους. Οὐδὲν δύναται νὰ τὸ ἀφαιρέση ἀπ' αὐτῆς. Ὁ Θεὸς εἶναι ἐντὸς αὐτῆς. Ὁ βραχίων τῆς Θείας παντοδυναμίας τὴν ὑπερασπίζεται. Γαλήνιος ὡς ὁ ὠκεανὸς ἐν ἠρεμίᾳ, ἀντικατοπτρίζει πάντοτε τὰς Θείας ἀρετὰς μὲ τὴν Θείαν μακαριότητα, εἰρήνην καὶ ζωήν. Διὰ τοῦ Χριστοῦ ὡς Σωτῆρός της ἔχει γίνει μέτοχος τῆς Θείας φύσεως. Τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ζωοποιεῖ καὶ κραταιώνει αὐτήν.

Ὁ ἄρχων τοῦ σκότους καὶ ἂν προσβάλῃ αὐτὴν μὲ τὰ φοβερὰ κύματα τῆς ἐχθρότητός του, αὐτὰ διαλύονται παρὰ τοὺς πόδας της. Αἱ ἐπιθέσεις τοῦ Πονηροῦ, τὸ πῦρ τῶν πειρασμῶν του, τὸ δηλητήριον τῶν βελῶν του, δὲν ἔχουν καμμίαν δύναμιν ἐπ' αὐτῆς. Ὡς βράχος δέχεται τὴν ὁρμὴν τῶν κυμάτων. Ὡς ὄρος ὑψώνει τὴν κεφαλὴν ἐν τῷ μέσῳ τῆς θυέλλης. Ὁ ἥλιος της δὲν σκοτίζεται, ἂν καὶ πυκνὰ καὶ ἀναρίθμητα εἶναι τὰ βέλη, τὰ ὁποῖα ἐκτοξεύονται κατ' αὐτῆς. Ὁ λύχνος της καίει, μεθ' ὅλην τὴν ὁρμὴν τοῦ ἀνέμου τῶν παθῶν καὶ τῆς καταφορᾶς τοῦ κόσμου. Ἡ γλαυκότης τοῦ οὐρανοῦ ἀντανακλᾶται ἐν αὐτῇ ἀδιακόπως. Αἱ πύλαι τοῦ Ἅδου καὶ ἡ καταχθόνιος κραυγή του δὲν τὴν τρομάζουν.

Ἡ ψυχή, τὴν ὁποίον ὁ Θεὸς ἐξαγνίζει, εὑρίσκεται ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους τῆς Μεταμορφώσεως. Ἐκεῖ ἀναπνέει ζωογόνους αὔρας, αἵτινες πνέουν ἀπὸ τὸν γαλήνιον καὶ εἰρηνικὸν κόλπον τοῦ Θεοῦ. Ἐν τῇ γαλήνῃ της καλύπτεται μὲ Θείαν καλλονὴν καὶ μὲ οὐρανίας τελειότητας. Τὸ φῶς τῶν Θείων μυστηρίων, τὸ ὁποῖον ὁ Ὕψιστος ἔκρυψε διὰ τοὺς ἀγαπῶντας Αὐτόν, ἐκλάμπει ἐντὸς αὐτῆς καθὼς καὶ ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς της παραστάσεως, μορφῆς καὶ διαγωγῆς. Ἁπλότης καὶ ἀφέλεια ἀκραιφνὴς καὶ σοβαρά· ἁγνότης καὶ παιδικὴ ἀθῳότης πίστεως μετὰ χάριτος καὶ δυνάμεως· τελεία καὶ ἄδολος ταπεινοφροσύνη μὲ ἀγόγγυστον ὑποταγήν· εἰλικρίνεια καὶ ἀκεραιότης περιστερᾶς· σεμνότης καὶ μετριοφροσύνη· σιωπὴ καὶ ἐσωτερικὴ ἀπομόνωσις, μὲ τελείαν συγκέντρωσιν ἐν τῷ Πνεύματι τοῦ Θεοῦ· ἐλευ-

θερία καὶ καθαρότης καρδίας· ἀποξένωσις καὶ λήθη ζεούσης ἀγάπης· διαρκὲς καὶ ἀκατάπαυστον θυμίαμα προσευχῆς· βαθεῖα μελέτη καὶ σπουδὴ νοερὰ τῶν Θείων ἀληθειῶν· εὐπείθεια εἰς τὰς Θείας ἐντολὰς καὶ συμμόρφωσις πρὸς τὸν Θεῖον Λόγον ἐν τῇ ὁλότητί του· περιφρόνησις δυσκολιῶν καὶ κατακρήμνισις παντὸς φραγμοῦ ἀνθρωπίνης παραδόσεως καὶ ἐπινοήσεως· σύνεσις, φρόνησις, σοφία οὐχὶ ἀνθρωπίνη ἢ δαιμονιώδης, ἀλλὰ σεμνοπρεπής, ἐπιεικής, ἡνωμένη μὲ συμπάθειαν καὶ ἀγαθότητα, ἑτοίμη εἰς ἔργα καὶ πράξεις πρὸς δόξαν τοῦ Χριστοῦ. Φέρει μεθ' ἑαυτῆς θεῖον στολισμόν, οὐρανίαν πανοπλίαν, ἀνεξαντλήτους πνευματικοὺς θησαυροὺς ὑπὸ τὸν μανδύαν καὶ τὸν πέπλον ἀδιαταράκτου εἰρήνης, ἀκυμάντου γαλήνης. Ὡς μαρμάρινος στῦλος ἵσταται ἐν τῷ μέσῳ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, στιλπνὴ καὶ σταθερά·

Αὐτὸς εἶναι ὁ ἀληθὴς μαργαρίτης. Ἡ εὐλογημένη ζωὴ τῆς μακαριότητος, ἡ ἀληθὴς αἰώνιος ζωή, τὴν ὁποίαν ὑπόσχεται τὸ Εὐαγγέλιον ἄνευ διακρίσεως καὶ ἐξαιρέσεως εἰς πάντα πιστεύοντα εἰς Χριστὸν—ἡ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ τὴς γῆς ταύτης καὶ οὐδέποτε τελειώνει ἐν οὐρανῷ. Ὢ ἐράσμιον μεγαλεῖον, ὑπερβαῖνον τὸν νοῦν τῶν ἀνθρώπων! Ὁποία ἀνύψωσις τῆς ψυχῆς τοῦ πτωχοῦ θνητοῦ ἀνθρώπου! Ὑπὸ σχῆμα ταπεινὸν κρύπτεις πλούτη. Τῇ ἀληθείᾳ ἀξίζεις, ὅπως διὰ σὲ ὁ ἄνθρωπος θυσιάσῃ τὸ πᾶν πρὸς ἀπόκτησίν σου.

Σύ, Κύριε, ἡ ὑπερτάτη ἀγαθότης, δός μοι, Σοῦ δέομαι, δός μοι μεγάλην μερίδα τῆς οὐρανίας αὐτῆς εἰρήνης, ἥτις τοιαύτην φέρει μακαριότητα ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θορύβου καὶ τῶν πόνων, τῶν δυστυχημάτων καὶ ἀναστεναγμῶν τοῦ κόσμου τούτου. Ὁ κόσμος οὔτε γνωρίζει, οὔτε δύναται νὰ μοὶ δώσῃ αὐτήν.

Σὺ εἶσαι ἡ πηγή, ἡ αἰώνιος καὶ ἀέναος. «Δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ, διὰ νὰ μὴ διψῶ, μηδὲ νὰ ἔρχωμαι ἐδῶ νὰ ἀντλῶ».

(ἀκολουθεῖ) ***Κλήμης Καρναπᾶς.***

Ο ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

[*συνέχεια*]

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ΄.

Τρίτη ἱεραποστολικὴ περιοδεία.

Εἴδομεν ὅτι ὁ μέγας Ἀπόστολος, προερχόμενος ἐξ Ἱεροσολύμων, κατῆλθεν εἰς Ἀντιόχειαν καὶ διέτριψεν ἐκεῖ «χρόνον τινὰ» (Πράξ. ιη΄. 23), βεβαίως ἀναπαυόμενος σωματικῶς καὶ ἀπολαμβάνων πνευματικῆς ἀναψυχῆς ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀδελφῶν τοῦ μεγάλου ἐκείνου Χριστιανικοῦ κέντρου.

Ἀλλ' ἡ ἀνάπαυσις αὕτη, ὅσον δήποτε ἀναγκαία, δέν ἠδύνατο νὰ παραταθῇ ἐπὶ πολύ. Ἡ ἱεραποστολικὴ ἐντολὴ ἐκάλει πάντοτε τὸν Παῦλον εἰς «ἔθνη μακράν»· καὶ μετ' ὀλίγον ἐξῆλθεν οὗτος εἰς νέαν περιοδείαν, στρέψας τὰ βήματά του καὶ πάλιν πρὸς βορρᾶν, ἤτοι, πρὸς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Ἐκεῖ περιῆλθε «καθεξῆς»

(δηλ. κατὰ σειρὰν) τὴν Γαλατίαν καὶ Φρυγίαν, ἐπισκεπτόμενος τὰς διαφόρους ἐκκλησίας, αἵτινες εἶχον συμπηχθῆ εἰς τὰς χώρας ταύτας κατόπιν τοῦ προτέρου κηρύγματός του καὶ «ἐπιστηρίζων πάντας τοὺς μαθητὰς» (αὐτόθι, ἐδ. 24). Ἐκεῖθεν δέ, ἐκπληρῶν τὴν δοθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ ὑπόσχεσιν, κατῆλθεν εἰς Ἔφεσον (¹).

Ὀλίγον πρὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ Ἀποστόλου, εἶχε καταφθάσει εἰς Ἔφεσον ἕτερος ἀνήρ, ὅστις καὶ αὐτὸς ἐγένετο διαπρύσιος κῆρυξ τοῦ Εὐαγγελίου—ὁ ἐξ Ἀλεξανδρείας Ἰουδαῖος ***Ἀπολλῶς*** (²). Οὗτος περιγράφεται ὡς «ἀνὴρ λόγιος, δυνατὸς ἐν ταῖς Γραφαῖς, κατηχημένος τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου καὶ ζέων τῷ πνεύματι», ἐλάλει δὲ καὶ «ἐδίδασκεν ἀκριβῶς τὰ περὶ τοῦ Κυρίου», ἐγνώριζεν ὅμως μόνον τὸ βάπτισμα τοῦ Ἰωάννου (Πράξ. ιη'. 24—26). Τὸ κήρυγμα τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου περὶ τῆς ἐπικειμένης ἐμφανίσεως τοῦ Μεσσίου βεβαίως εἶχε διαδοθῆ ἐξ Ἱεροσολύμων καὶ εἰς τοὺς Ἰουδαίους τῆς Διασπορᾶς. Βραδύτερον ἤκουσαν οὗτοι καὶ περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ σταυρικοῦ θανάτου Αὐτοῦ· δὲν ἠννόησαν ὅμως τὴν ἀληθῆ σημασίαν τοῦ θανάτου ἐκείνου, ἴσως καὶ δὲν ἐπληροφορήθησαν τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Ἰησοῦ, τελείως δὲ ἠγνόουν τὴν ἀποστολὴν τοῦ Παρακλήτου. Ἠσθάνοντο ὅμως ὅτι ὁ Μεσσίας ἦτο ἐπὶ θύραις καὶ ὅτι εἰς πάντας τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἐπεβάλλετο νὰ μετανοήσωσιν. Οἱ τοιοῦτοι ἦσαν ὥριμοι διὰ τὴν πλήρη ἀποδοχὴν τοῦ Χριστοῦ, ἅμα ὡς ἐκηρύχθη πρὸς αὐτούς. Καὶ διὰ τοῦτο βλέπομεν ὅτι καὶ οἱ ἐν Ἐφέσῳ Χριστιανοὶ καὶ αὐτὸς ὁ Παῦλος ἐδέχθησαν δώδεκα τοιούτους Ἰουδαίους ὡς «μαθητάς», μολον ὅτι, ὅταν τοὺς ἠρώτησεν ὁ Ἀπόστολος ἂν ἔλαβον Πνεῦμα Ἅγιον, ἀφοῦ ἐπίστευσαν, ἐκεῖνοι ἀπήντησαν ὅτι οὐδ' ἐὰν ὑπάρχῃ Πνεῦμα Ἅγιον εἶχον ἀκούσει, μόνον δὲ τὸ βάπτισμα μετανοίας τοῦ Ἰωάννου ἐγνώριζον (Πράξ. ιθ'. 1—7).

Ὁ Ἀπολλῶς, ἐλθὼν εἰς Ἔφεσον, ἤρχισε νὰ λαλῇ μετὰ παρρησίας εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων, συνεχίζων τὸ κήρυγμα τοῦ Προδρόμου περὶ ἐπικειμένης ἐλεύσεως τοῦ Μεσσίου. Ἐκήρυττε τὴν «ὁδὸν τοῦ Κυρίου», ἣν εἶχε προφη-

---

(¹) Εἰς τὴν τρίτην ταύτην περιοδείαν δὲν μᾶς λέγει ὁ ἱερὸς συγγραφεὺς τῶν Πράξεων τίνες ἦσαν οἱ συνοδοὶ τοῦ Παύλου ἐξ Ἀντιοχείας. Ὁ Σίλας δὲν φαίνεται ὅτι τὸν συνώδευσε πλέον εἰς τὰ ταξείδιά του· ἐπιστρέψας μετὰ τοῦ Παύλου εἰς Ἱερουσόλυμα, ὅπου ἄλλοτε ἦτο «ἡγούμενος» (δηλ. προεστὼς) μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν (Πράξ. ιε'. 22), ἴσως ἔμεινεν ἐκεῖ ἐπί τινα καιρόν. Βραδύτερον ὁ Πέτρος τὴν 1ην Ἐπιστολήν του πρὸς τοὺς ἐξ Ἰουδαίων Χριστιανούς, τοὺς διεσπαρμένους ἀνὰ τὴν Μ. Ἀσίαν, ἀποστέλλει διὰ χειρὸς τοῦ Σίλα (ε'. 12). Πάντως οὐδαμοῦ πλέον ἀναφέρεται οὗτος εἰς τὰς περιοδείας τοῦ Παύλου.

Ἀφ' ἑτέρου εἶναι βέβαιον ὅτι ὁ Τιμόθεος παρέμεινε πλησίον τοῦ Παύλου, ἀφοῦ τώρα εὐθὺς ἐν Ἐφέσῳ ἀναφέρεται ὡς «διακονῶν» τὸν Ἀπόστολον μετὰ τοῦ Ἐράστου (Πράξ. ιθ'. 22) καὶ βραδύτερον ὡς ἐπιστρέφων μετ' αὐτοῦ ἐκ Μακεδονίας (κ'. 4). Ἐπίσης «συνέκδημοι» (συνταξειδιῶται) τοῦ Παύλου ἐν Ἐφέσῳ ἀναφέρονται οἱ Μακεδόνες Γάϊος καὶ Ἀρίσταρχος (ιθ'. 29), οἵτινες καὶ ἐπέστρεψαν μετ' αὐτοῦ εἰς Τρῳάδα ἐκ Μακεδονίας (κ'. 4). Ὡσαύτως εἶναι πιθανώτατον ὅτι καὶ ὁ Τίτος συνώδευσε τὸν Ἀπόστολον κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος τῆς περιοδείας ταύτης, ἂν καὶ δὲν ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Λουκᾶ· διότι συχνάκις τὸν ἀναφέρει ὁ Παῦλος εἰς τὴν Β'. πρὸς Κορινθίους ἐπιστολὴν (ἥτις ἐγράφη ἐκ Μακεδονίας κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην) ὡς πολύτιμον συνεργὸν αὐτοῦ.

(²) Τὸ ὄνομα ***Ἀπολλῶς*** φαίνεται ὅτι ἦτο μία Ἑβραϊκὴ μορφὴ τοῦ ὀνόματος ***Ἀπολλώνιος.***

τεύσει ὁ Ἡσαΐας (μ'. 3) καὶ κηρύξει ὁ Βαπτιστής. Δὲν δυνάμεθα δὲ νὰ ἀμφιβάλωμεν ὅτι τοιοῦτος ἀνήρ, ὄχι μόνον «δυνατὸς ἐν ταῖς Γραφαῖς», ἀλλὰ καὶ «λόγιος» (δηλ. εὔγλωττος καὶ κάτοχος τῆς θύραθεν σοφίας τῶν περιφήμων φιλοσοφικῶν σχολῶν τῆς Ἀλεξανδρείας) ἠκούετο μετὰ προσοχῆς καὶ σεβασμοῦ ὑπὸ τῶν ἐν Ἐφέσῳ Ἰουδαίων.

Εὐτυχῶς διὰ τὸν Ἀπολλὼ ὑπῆρχεν ἐν Ἐφέσῳ ἕτερος Ἰουδαῖος—ὁ Ἀκύλας, μετὰ τῆς συζύγου του Πρισκίλλης— ὅστις ἦτο εἰς θέσιν νὰ συμπληρώσῃ τὰς γνώσεις του περὶ τοῦ Μεσσίου. Ὁ ἀναγνώστης θὰ ἐνθυμηθῇ ὅτι τὸ εὐσεβὲς τοῦτο ἀνδρόγυνον συνώδευσε τὸν Παῦλον ἐκ Κορίνθου εἰς Ἔφεσον καὶ παρέμεινεν ἐκεῖ, ἐνῷ ὁ Ἀπόστολος ἐξηκολούθησε τὸ ταξείδιόν του πρὸς τὰ Ἱεροσόλυμα. Ὁ Ἀκύλας λοιπὸν καὶ ἡ Πρίσκιλλα «προσελάβοντο τὸν Ἀπολλὼ καὶ ἀκριβέστερον αὐτῷ ἐξέθεντο τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ» (Πράξ. ιη'. 26). Εὐθὺς δὲ ὡς ὁ Ἀπολλὼς ἐγνώρισε τὴν ἀλήθειαν περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ζῆλός του τὸν ὤθησε νὰ ἀρχίσῃ κηρύττων οὐχὶ πλέον τὸν ἐπὶ θύραις Μεσσίαν ἀλλὰ τὸν ἐλθόντα ἤδη Χριστόν. Ἴσως εἶχον ληφθῆ τότε ὑπὸ τοῦ Ἀκύλα εἰδήσεις ἐκ Κορίνθου, αἵτινες ἐδείκνυον ὅτι ἡ ἐκεῖ ἐκκλησία εἶχεν ἀνάγκην τῆς παρουσίας πεφωτισμένου ἐργάτου τοῦ Εὐαγγελίου. Πάντως ὁ Ἀπολλὼς ἀπεφάσισε νὰ κατευθυνθῇ εἰς Ἀχαΐαν, οἱ δὲ ἐν Ἐφέσῳ ἀδελφοὶ ἔγραψαν πρὸς τοὺς ἐν Κορίνθῳ μαθητὰς συστατικὰς ἐπιστολάς, προτρέποντες αὐτοὺς νὰ δεχθῶσιν αὐτόν. Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἀπολλὼς εἰς Κόρινθον ὠφέλησε πολὺ τοὺς ἐκεῖ πιστοὺς καὶ ἐντόνως ἐκήρυττε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, ἀποδεικνύων διὰ τῶν Γραφῶν ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Χριστὸς (Πράξ. ιη'. 27, 28). Τοιουτοτρόπως ὁ μὲν Παῦλος ἐφύτευσεν, ὁ δὲ Ἀπολλὼς ἐπότισε, καὶ ὁ Θεὸς ἔδωκε τὴν αὔξησιν (Α'. Κορ. γ'. 6). (¹)

***

Ἐπὶ τῇ ἀφίξει τοῦ μεγάλου Ἀποστόλου εἰς Ἔφεσον εἶναι ἐπίκαιρον νὰ εἴπωμεν ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς περιφήμου ταύτης πόλεως, ἥτις κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦτο ἡ μεγαλειτέρα καὶ πλουσιωτέρα τῆς Μ. Ἀσίας, διεδραμάτισε δὲ σπουδαῖον μέρος καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας τῶν πρώτων αἰώνων.

Οἰκισθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἰώνων, ὧν ἀρχηγὸς ἦτο Ἄνδροκλος ὁ Ἀθηναῖος υἱὸς τοῦ Κόδρου, ἔκειτο ἀρχικῶς ἐπὶ ὑψωμάτων τινων παρὰ τὸν Κάϋστρον ποταμόν, ἐπεκταθεῖσα δὲ βαθμηδὸν εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ ποταμοῦ, ἀπέκτησε λαμπρὸν καὶ ἀσφαλῆ λιμένα εἰς ἐλαχίστην ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς θαλάσσης. Ἐπί τινα χρόνον ἡ Ἔφεσος ἐπεσκιάζετο ὑπὸ τῶν ἐπιφανεστέρων γειτονικῶν πόλεων Σμύρνης

(¹) Εἴδομεν εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον ὅτι ἓν τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ κηρύγματος τοῦ Ἀπολλῶ ἐν Κορίνθῳ ἦτο νὰ σχηματισθῇ ἐν τῇ ἐκεῖ ἐκκλησίᾳ μερίς τις, ἥτις ἔλεγεν ἑαυτὴν «τοῦ Ἀπολλῶ», ἀντιπαραβάλλουσα τὴν εὔγλωττον καὶ ἐπιστημονικὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ πρὸς τὸ ἁπλοῦν καὶ ἀνεπιτήδευτον κήρυγμα τοῦ Παύλου. Εἶναι ὅμως βέβαιον ὅτι ὁ Ἀπολλώς, μακρὰν τοῦ νὰ ἐνθαρρύνῃ τοιοῦτον κομματισμόν, τοὐναντίον παρέμεινε πιστῶς ἀφωσιωμένος πρὸς τὸν μέγαν Ἀπόστολον καὶ εἰς ἔνδειξιν μάλιστα διαμαρτυρίας καὶ ἀποδοκιμασίας τῶν οὕτω κομματιζομένων, ἀνεχώρησε μετ' ὀλίγον ἐκ Κορίνθου καὶ δὲν ἤθελε νὰ ἐπιστρέψῃ πλέον ἐκεῖσε, παρὰ τὰς παρακλήσεις τοῦ Παύλου. Τοῦτο συνάγεται σαφῶς ἐξ ὅσων περὶ αὐτοῦ γράφει ὁ Παῦλος (Α'. Κορ. ις'. 12).

καὶ Μιλήτου, ταχέως ὅμως ἀνεδείχθη ὑπερτέρα αὐτῶν ὑπὸ τὴν εὔνοιαν καὶ προστασίαν τῶν Μακεδόνων καὶ τῶν Ρωμαίων, ἀνακηρυχθεῖσα τέλος πρωτεύουσα τῆς μεγάλης Ρωμαϊκῆς ἐπαρχίας Ἀσίας. Χάρις εἰς τὴν γεωγραφικὴν αὐτῆς τοποθεσίαν ἐγένετο τὸ σπουδαιότατον ἐμπορικὸν κέντρον τῆς Μ. Ἀσίας, ἀφετηρία μεγάλων ἐμπορικῶν καὶ στρατιωτικῶν ὁδῶν πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις τῆς ἐνδοχώρας.

Οὐχὶ ὅμως μόνον ἀπὸ ἐμπορικῆς ἀπόψεως προήχθη εἰς ἀκμὴν ἡ Ἔφεσος, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν μεγαλοπρεπῶν κτιρίων καὶ ναῶν αὐτῆς κατέστη περίλαμπρον κέντρον τῆς Ἐθνικῆς θρησκείας. Ἰδίως ὁ ἐν αὐτῷ μέγας ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος, ἥτις ἦτο ἡ πολιοῦχος θεότης τοῦ τόπου τούτου τῆς μυθολογουμένης γεννήσεως αὐτῆς, ἐθεωρεῖτο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὡς ἓν τῶν ἑπτὰ θαυμάτων τῆς οἰκουμένης. Ὁ ναὸς οὗτος ἐκτίσθη πολὺ πρὸ τῶν Μακεδονικῶν χρόνων, τῇ συμβολῇ ὅλων τῶν Ἑλληνίδων πόλεων τῆς Μ. Ἀσίας καὶ αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ Κροίσου βασιλέως τῆς Λυδίας. Οἱ ἐπιφανέστατοι Ἕλληνες καλλιτέχναι—οἱ γλύπται Πραξιτέλης Σκοπᾶς, Φειδίας καὶ Πολύκλειτος, ὁ ζωγράφος Ἀπελλῆς καὶ ἄλλοι ἐστόλισαν αὐτὸν δι᾽ ἔργων τέχνης περικαλλῶν. Ὁ φανατικὸς Ἡρόστρατος, ἵνα ἀποκτήσῃ ἀθάνατον φήμην, ἐπυρπόλησε τὸν ναὸν τοῦτον κατὰ τὴν αὐτὴν νύκτα, καθ᾽ ἣν ἐγεννήθη ὁ Μ. Ἀλέξανδρος. Τὸ κτίριον ὅμως ἀνῳκοδομήθη συντόμως, εἰς κλίμακα ἔτι μεγαλοπρεπεστέραν, ὑπὸ τῶν Ἐφεσίων, οἵτινες τόσον ἐσεμνύνοντο ἐπὶ τῷ ναῷ τούτῳ, ὥστε καὶ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου τὴν προσφορὰν τοῦ νὰ ἀναλάβῃ αὐτὸς ὁλόκληρον τὴν δαπάνην τοῦ ἔργου ἀπέκρουσαν, μὴ δεχθέντες τὴν ἀπαίτησίν του ὅπως ἀναγράψωσι τὸ ὄνομά του ὡς κτίτορος τοῦ νέου οἰκοδομήματος.

Ὁ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος, κείμενος εἰς περίβλεπτον θέσιν παρὰ τὸν λιμένα, ἀπετέλει τὸ ἀντικείμενον τῆς φανατικῆς εὐλαβείας τῶν Ἐφεσίων, ὁ δὲ φανατισμὸς οὗτος ἐξεδηλοῦτο πολλάκις δι᾽ ἐξάλλων ὀχλαγωγιῶν, ὡς συνέβη κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ βραδύτερον ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Πολυκάρπου. Ἀλλὰ κατὰ τὸν 3ον αἰῶνα μ. Χρ. ὁ μεγαλοπρεπὴς οὗτος ναὸς ἐσυλήθη καὶ ἠρημώθη ὑπὸ τῶν Γότθων ἐπιδρομέων, καὶ ταχέως περιῆλθεν εἰς παρακμήν· μετὰ δὲ τὴν τελικὴν ἐπικράτησιν τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τὴν κατάρριψιν τῆς εἰδωλολατρείας, τὰ περικαλλῆ μάρμαρα τοῦ ναοῦ ἐλεηλατήθησαν ἀγρίως πρὸς στολισμὸν διαφόρων Χριστιανικῶν ναῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, ἰδίως τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας, ὅπου σώζονται μέχρι σήμερον οἱ ἐκ πρασίνης ἰάσπιδος μονόλιθοι κίονες τοῦ Ἐφεσίου ναοῦ. Τόσον δὲ πλήρης ὑπῆρξεν ἡ λεηλασία αὕτη, ὥστε τὴν σήμερον οὐδὲν σχεδὸν ἴχνος ἀπομένει τῆς τεραστίας οἰκοδομῆς.

Μὲ τοιαύτην λατρείαν ὡς πυρῆνα, ἡ Ἔφεσος ἦτο, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Παύλου, μέγα κέντρον Ἐθνικῆς δεισιδαιμονίας. Τὸ κακότεχνον ξόανον τῆς Ἀρτέμιδος, ὅπερ ἐφημίζετο ὡς πεσὸν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ («διοπετές»), ἦτο ξύλινον κατασκεύασμα βαρβάρου Ἀσιατικῆς τέχνης· ἐν τούτοις, ἀπετέλει τὸ τιμαλφέστατον κειμήλιον τῆς πόλεως καὶ ἐφημίζετο ὡς θαυματουργόν. Εἰς Ἔφεσον ἐπίσης συνέρρεον ἐκ πάσης γῆς μάγοι καὶ ἐπαοιδοί, ἀκόμη δὲ καὶ Ἰουδαῖοι ἐξορκισταὶ (Πράξ. ιθ΄. 13).

Αὐτὴ αὕτη ἡ λατρεία τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος ἔγεμε μαγειῶν καὶ ἐξορκι-

σμῶν. Εἰς τὸ ξόανον τῆς θεᾶς ὑπῆρχον μυστηριώδη σύμβολα ἢ ψηφία, κεχαραγμένα εἰς τὸ διάδημα, τὴν ζώνην καὶ τοὺς πόδας του, ἅτινα ἐθεωροῦντο ὡς μαγικά. Ταῦτα ἦσαν τὰ περίφημα «Ἐφέσια γράμματα» ἅτινα προφερόμενα ὑπὸ τῶν δαιμονιζομένων ἐπιστεύετο ὅτι ἐθεράπευον αὐτοὺς ἢ χαρασσόμενα ἐπὶ λωρίδων δερματίνων εἶχον μεγάλην ἱερότητα ὡς φυλακτήρια.

Εἰς τὴν μεγαλοπρεπῆ ταύτην ἀλλὰ βεβυθισμένην εἰς τὸ σκότος τῆς εἰδωλολατρείας πόλιν ἀφιχθεὶς ὁ Ἀπόστολος, ἔσπευσεν ἀναμφιβόλως εἰς συνάντησιν τοῦ Ἀκύλα καὶ τῆς Πρισκίλλης, ἀγαπητῶν ἀδελφῶν, συνεργατῶν καὶ ὁμοτέχνων (¹). Μεταξὺ δὲ τῶν πρώτων ἱεραποστολικῶν του ἐνεργειῶν ἦτο ἡ διδασκαλία καὶ βάπτισις τῶν δώδεκα ἐκείνων «μαθητῶν», οἵτινες μόνον τὸ βάπτισμα τοῦ Ἰωάννου ἐγνώριζον.

Μετὰ τοῦτο ἐστράφη καὶ πάλιν πρὸς τοὺς ὁμοεθνεῖς του Ἰουδαίους. «Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν συναγωγήν, ἐπαρρησιάζετο ἐπὶ μῆνας τρεῖς διαλεγόμενος καὶ πείθων τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ» (Πράξ. ιθ΄. 8). Ἀναμφιβόλως τὸ ἔδαφος εἶχε προπαρασκευασθῆ παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις τῆς Ἐφέσου ἀφ᾽ ἑνὸς μὲν ὑπὸ τοῦ Ἀπολλῶ, ἀφ᾽ ἑτέρου δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀκύλα, ὁ δὲ Ἀπόστολος ἠκούσθη ὑπὸ τῶν ὁμογενῶν του κατ᾽ ἀρχὰς μετὰ προσοχῆς καὶ φαίνεται ὅτι τινὲς τῶν ἀκροατῶν του ἐπίστευσαν εἰς τὸ κήρυγμά του. «Ἐπειδὴ ὅμως τινὲς ἐσκληρύνοντο καὶ δὲν ἐπείθοντο, κακολογοῦντες τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου ἐνώπιον τοῦ πλήθους», ὁ Παῦλος, ὅπως ἔπραξε καὶ ἐν Κορίνθῳ, ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τῆς συναγωγῆς καὶ ἀπεχώρισε τοὺς μαθητάς, συναθροίζων αὐτοὺς καθ᾽ ἡμέραν εἰς ἰδιαίτερον τόπον—τὴν σχολὴν διδασκάλου τινός, ὀνόματι Τυράννου. Αἱ συναθροίσεις αὗται ἐξηκολούθησαν ἐπὶ δύο ἔτη, ἡ δὲ συρροὴ εἰς αὐτὰς ἦτο τόσον μεγάλη, ὥστε «πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν Ἀσίαν ἤκουσαν τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, Ἰουδαῖοί τε καὶ Ἕλληνες» (ιθ΄. 9, 10). Τοιουτοτρόπως ἱδρύθη ὑπὸ τοῦ Παύλου ἡ μεγάλη Χριστιανικὴ ἐκκλησία τῆς Ἐφέσου (²).

Κατὰ τὸ ὑπερδιετὲς τοῦτο διάστημα ἡ φήμη τοῦ Παύλου διεδόθη εὐρέως, ὄχι μόνον ὡς κήρυκος καὶ διδασκάλου, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐνεργοῦντος θαύματα. Ὡς

(¹) Εἶναι βέβαιον ὅτι καὶ ἐν Ἐφέσῳ, ὅπως καὶ ἐν Κορίνθῳ, ὁ Παῦλος εἰργάσθη ὡς σκηνοποιὸς πρὸς συντήρησιν ἑαυτοῦ καὶ τῆς συνοδίας του, διότι ὅταν βραδύτερον διερχόμενος ἐκ Μιλήτου μετεκάλεσεν ἐκεῖσε τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐν Ἐφέσῳ ἐκκλησίας, ὑπέμνησεν εἰς αὐτοὺς ὅτι «ὑμεῖς αὐτοὶ γινώσκετε ὅτι εἰς τὰς χρείας μου καὶ εἰς τοὺς ὄντας μετ᾽ ἐμοῦ αἱ χεῖρες αὗται ὑπηρέτησαν» (Πράξ. κ΄. 34). Εἰς δὲ τὴν Α΄. πρὸς Κορινθίους ἐπιστολὴν (δ΄. 11, 12), ἣν ἔγραψεν ἐξ Ἐφέσου λέγει: «Μέχρι τῆς παρούσης ὥρας. . . κοπιῶμεν ἐργαζόμενοι μὲ τὰς ἰδίας ἡμῶν χεῖρας». Ἀναμφιβόλως δὲ καὶ ὁ Ἀκύλας εἰργάζετο καὶ ἐν Ἐφέσῳ τὴν αὐτὴν τέχνην ὅπως καὶ ἐν Κορίνθῳ.

(²) Λεπτομερείας τῆς διετοῦς ταύτης διακονίας τοῦ Ἀποστόλου ἐν Ἐφέσῳ δὲν μᾶς παρέχουσι μήτε αἱ Πράξεις μήτε αἱ Ἐπιστολαί. Μόνον ἐκ τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ του πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἐφέσου (Πράξ. κ΄. 17—30) μανθάνομεν ὅτι κατὰ τὴν ἐκεῖ μακρὰν διαμονήν του ὁ Παῦλος «ἐδούλευσε τὸν Κύριον μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ πολλῶν δακρύων καὶ πειρασμῶν» ὡς ἐκ τῶν ἐπιβουλῶν τῶν Ἰουδαίων ὅτι ἐδίδασκε τὸ ποίμνιόν του καὶ δημοσίᾳ καὶ εἰς τοὺς οἴκους των, «μετὰ δακρύων νουθετῶν ἕνα ἕκαστον», καὶ ὅτι εἰργάσθη διὰ τῶν ἰδίων του χειρῶν πρὸς πορισμὸν τῶν πρὸς τὰ ζῆν ἑαυτοῦ καὶ τῶν συνοδῶν του.

ἐλέχθη ἤδη ἐν προηγουμένῳ κεφαλαίῳ, οἱ Ἀπόστολοι δὲν εἶχον πανταχοῦ καὶ πάντοτε τὴν θαυματουργικὴν δύναμιν. Τὸ χάρισμα τοῦτο τοῖς ἐδίδετο ὁσάκις παρίστατο χρεία καὶ ἀναλόγως τῶν ἑκάστοτε περιστάσεων. Ἐν Ἐφέσῳ ἡ θαυματουργικὴ δύναμις τοῦ Παύλου ἐξεδηλώθη κατὰ τρόπον ὅλως εἰδικόν. «Δυνάμεις (θαύματα) τε οὐ τὰς τυχούσας ἐποίει ὁ Θεὸς διὰ τῶν χειρῶν Παύλου, ὥστε καὶ ἐπὶ τοὺς ἀσθενοῦντας ἐπιφέρεσθαι ἀπὸ τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ σουδάρια (μανδήλια) ἢ σιμικίνθια (περιζώματα) καὶ ἀπαλλάσσεσθαι ἀπ᾽ αὐτῶν τὰς νόσους, τά τε πνεύματα τὰ πονηρὰ ἐξέρχεσθαι ἀπ᾽ αὐτῶν» (Πράξ. ιθ΄. 11, 12).

Εἰς πόλιν, ὡς τὴν Ἔφεσον, γέμουσαν μάγων καὶ ἐπαοιδῶν, τὰ θαύματα ταῦτα ἐπροξένησαν φυσικῶς μεγάλην ἐντύπωσιν. Μεταξὺ δὲ τῶν μετερχομένων ἐκεῖ τὰς μαγείας ἦσαν καί τινες ἐξορκισταὶ Ἰουδαῖοι (ἑπτὰ υἱοὶ Ἰουδαίου τινος ἀρχιερέως Σκευᾶ), οἵτινες βλέποντες τὸν Παῦλον, Ἰουδαῖον καὶ αὐτόν, ἐκβάλλοντα δαιμόνια καὶ ὑποθέσαντες ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἦτο λέξις τις μαγικὴ ἢ μαγγανεία, ἐπεχείρησαν νὰ ἐξορκίσωσι διὰ τοῦ ὀνόματος τούτου ἓν πονηρὸν πνεῦμα. Ἡ ἀπόπειρα ὅμως αὕτη, ἀντὶ νὰ στεφθῇ ὑπὸ ἐπιτυχίας, τοὺς ἐξέθεσεν εἰς ἀγρίαν ἐπίθεσιν ἐκ μέρους τοῦ δαιμονιζομένου, ὥστε «γυμνοὶ καὶ τετραυματισμένοι ἔφυγον ἐκ τοῦ οἴκου ἐκείνου».

Τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο, γνωσθὲν εὐρύτατα μεταξὺ τῶν Ἐφεσίων, Ἰουδαίων τε καὶ Ἑλλήνων, ἔκαμε βαθυτάτην αἴσθησιν, ὥστε «ἐπέπεσε φόβος ἐπὶ πάντας καὶ ἐμεγαλύνετο τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ». Πολλοί, οἵτινες εἶχον πιστεύσει εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Παύλου ἀλλὰ δὲν εἶχον κατορθώσει νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἀπὸ τῆς πρὸς τὰς μαγείας κλίσεώς των, ἤδη μετανοήσαντες «ἤρχοντο ἐξομολογούμενοι καὶ ἀναγγέλλοντες τὰς πράξεις αὐτῶν». Ἀλλ᾽ ὁ φόβος καὶ ἡ ἐντύπωσις ἐπεξετάθη πολὺ πέραν τοῦ κύκλου τῶν Χριστιανῶν· διότι πολλοὶ ἐκ τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος μάγων, φέροντες τὰ μαγικά των βιβλία, κατέκαιον αὐτὰ δημοσίᾳ [1]. «Οὕτω κατὰ κράτος ὁ λόγος τοῦ Κυρίου ηὔξανε καὶ ἴσχυε» (Πράξ. ιθ΄. 13—20).

Ἡ ὑπερδιετὴς διαμονὴ τοῦ Ἀποστόλου ἐν Ἐφέσῳ εἶχε συμπληρωθῇ καὶ οὗτος ἐσκέπτετο ἤδη νὰ ἀπέλθῃ ἐκεῖθεν πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Ἀχαΐᾳ ἐκκλησιῶν. Ἀπεφάσισε λοιπὸν νὰ ἀποστείλῃ εἰς Μακεδονίαν τὸν Τιμόθεον καὶ τὸν Ἔραστον καὶ νὰ τοὺς ἀκολουθήσῃ, ἀφοῦ παραμείνῃ μέχρι τῆς Πεντηκοστῆς ἐν Ἐφέσῳ, ὅπου, ὡς ὁ ἴδιος ἔγραφε πρὸς τοὺς Κορινθίους, «θύρα μεγάλη καὶ ἐνεργὴς» εἶχεν ἀνοιχθῇ εἰς αὐτόν, ἤτοι, εὐκαιρία λίαν εὐνοϊκὴ διὰ τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου (Α΄. Κορ. ιϛ΄. 9).

Ἀλλ᾽ ὡς ταυτοχρόνως προσέθετεν, ἐν Ἐφέσῳ ὑπῆρχον καὶ «ἀντικείμενοι» (ἐναντίοι) πολλοὶ τοῦ κηρύγματός του· καὶ οἱ ἐχθροὶ οὗτοι ἤγειραν ἤδη μέγαν διωγμὸν κατ᾽ αὐτοῦ, ὅστις τὸν ἠνάγκασε νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν ἀναχώρησίν του.

Ὁ Μάϊος μὴν ἦτο ὁ «μὴν τῆς Ἀρτέμιδος», ὁπότε πρὸς τιμὴν τῆς θεᾶς

(1) Τὰ βιβλία ταῦτα περιεῖχον τὰς μαγικὰς λέξεις ἢ φράσεις, ἃς ἐχρησιμοποίουν οἱ μάγοι καὶ ἐπαοιδοὶ διὰ τὰς γοητείας των, καὶ τὰς ὁδηγίας, ἃς ἠκολούθουν κατὰ τοὺς ἐξορκισμούς. Ἐπειδὴ δὲ ἦσαν σπάνια καὶ ἐφυλάσσοντο ζηλοτύπως ὑπὸ τῶν κατόχων των, εἶχον μεγάλην χρηματικὴν ἀξίαν.

ἐτελοῦντο ἐν Ἐφέσῳ μεγάλαι ἑορταὶ καὶ ἀγῶνες [1], χάριν τῶν ὁποίων συνέρρεον ἐκεῖ πλήθη ἐπισκεπτῶν καὶ προσκυνητῶν ἐξ ὅλων τῶν Ἑλληνίδων πόλεων τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου. Ὁλόκληρος ὁ μὴν διήρχετο εἰς ἑορτάς, διασκεδάσεις καὶ κώμους πρὸς τιμὴν τῆς μεγάλης Θεᾶς [2]. Τὴν φροντίδα τοῦ ἑορτασμοῦ τούτου εἶχον δέκα εἰδικοὶ ἄρχοντες, ἐκλεγόμενοι ἐτησίως ἐξ ὅλων τῶν Ἰωνίδων πόλεων καὶ καλούμενοι ***Ἀσιάρχαι*** — ἄνδρες ἐκ τῶν ἐπιφανεστέρων καὶ εὐπορωτέρων.

Κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον τῶν ἑορτῶν, μέγα καὶ ἐπικερδὲς ἐμπόριον διεξήγετο ὑπὸ τῶν «ἀργυροκόπων» (χρυσοχόων, ὥς θὰ ἐλέγομεν σήμερον), οἵτινες κατεσκεύαζον μικροὺς ἀργυροῦς ναούς, ὁμοιώματα τοῦ μεγάλου ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος, οὓς ἐπώλουν εἰς τὰ πλήθη τῶν προσκυνητῶν ὡς ἱερὰ ἀναθήματα πρὸς προσφορὰν εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ ναοῦ.

Φαίνεται ὅμως ὅτι κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο — τὸ δεύτερον τῆς παραμονῆς τοῦ Ἀποστόλου ἐν Ἐφέσῳ — τὸ ἐμπόριον τῶν «ναῶν» τούτων ὑπῆρξε πολὺ κατώτερον τοῦ συνήθους, καὶ συνεπῶς ἡ συντεχνία τῶν ἀργυροκόπων περιῆλθεν εἰς μέγαν ἀναβρασμόν, ἀποροῦσα περὶ τοῦ αἰτίου. Τότε Δημήτριός τις, ἐξέχων ἀργυροσκόπος, συναθροίσας τοὺς τεχνίτας καὶ ἐργάτας τῆς βιομηχανίας ταύτης, ὑπέδειξεν εἰς αὐτοὺς ὅτι ἡ τέχνη των καὶ τὰ κέρδη των ἐκινδύνευον νὰ ἐξαφανισθῶσιν ἕνεκα τοῦ κηρύγματος τοῦ Παύλου, ὅστις εἶχε προσηλυτίσει καὶ μεταστρέψει πολὺν λαὸν καὶ ἐν Ἐφέσῳ καὶ ἐν ὅλῃ σχεδὸν τῇ Ἀσίᾳ, διδάσκων ὅτι «οὔκ εἰσι θεοὶ οἱ διὰ χειρῶν γινόμενοι». Καὶ ὅτι ὄχι μόνον ἡ βιομηχανία τῶν ἀργυροκόπων κινδυνεύει νὰ καταστραφῇ, ἀλλὰ καὶ τὸ ἱερὸν τῆς μεγάλης θεᾶς νὰ «λογισθῇ εἰς οὐδὲν» καὶ νὰ ἐκπέσῃ ἡ «μεγαλειότης αὐτῆς, ἣν ὅλη ἡ Ἀσία καὶ ἡ οἰκουμένη σέβεται».

Ἡ ἀγόρευσις αὕτη τοῦ Δημητρίου, ἀπευθυνομένη πρὸς τὸ ὑλικὸν συμφέρον καὶ τὸν θρησκευτικὸν φανατισμὸν τῶν ἀκροατῶν του, ἐξήγειρεν αὐτοὺς εἰς μεγίστην ἔξαψιν· αἱ δὲ κραυγαί των «Μεγάλη ἡ Ἄρτεμις Ἐφεσίων!» ἀνεστάτωσαν τὸν λαὸν καὶ προὐκάλεσαν θορυβώδη ὀχλαγωγίαν. «Ἐπλήσθη», λέγει ὁ Λουκᾶς, «ἡ πόλις ὅλη τῆς συγχύσεως, ὥρμησάν τε ὁμοθυμαδὸν εἰς τὸ θέατρον, συναρπάσαντες Γάϊον καὶ Ἀρίσταρχον Μακεδόνας, συνεκδήμους Παύλου». Ὁ Παῦλος, μαθὼν ὅτι οἱ συνοδοί του οὗτοι εἶχον συλληφθῆ ὑπὸ τοῦ ὄχλου, ἠθέλησε νὰ σπεύσῃ εἰς τὸ θέατρον καὶ νὰ σώσῃ αὐτούς, ἀναλαμβάνων ὁ ἴδιος ὁλόκληρον τὴν

(1) Ἄλλοτε «Πανιώνιοι» λεγόμενοι, κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην οἱ ἀγῶνες οὗτοι εἶχον συγκεντρωθῆ εἰς Ἔφεσον καὶ ἐλέγοντο «Ἐφέσια» ἢ «Ἀρτεμίσια» ἢ «Οἰκουμενικοὶ ἀγῶνες», ἀπορροφήσαντες, ὡς φαίνεται, καὶ τὴν ἐν Δήλῳ ἐτησίαν ἑορτὴν τοῦ Ἀπόλλωνος, ἥτις διὰ τὰς Ἑλληνικὰς νήσους ἦτο ἡ μεγίστη τῶν ἀρχαίων θρησκευτικῶν ἑορτῶν.

Οἱ Ἐφέσιοι οὗτοι ἀγῶνες ἦσαν καὶ γυμνικοὶ καὶ μουσικοὶ (Θουκυδ. γ'. 104).

(2) Ψήφισμα τῶν Ἐφεσίων τῆς ἐποχῆς περίπου ταύτης, κεχαραγμένον ἐπὶ μαρμαρίνης πλακὸς εὑρεθείσης ἐκεῖ, λέγει: «Ὅλον τὸν μῆνα τὸν ἐπώνυμον τοῦ Θείου ὀνόματος εἶναι ἱερὸν καὶ ἀνακεῖσθαι τῇ θεᾷ, ἄγεσθαι δὲ ἐπ' αὐταῖς τοῦ μηνὸς ἡμέραις τὰς ἑορτὰς καὶ τὴν τῶν Ἀρτεμισίων πανήγυριν». Καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς Τάτιος λέγει: «Ἦν τῆς Ἀρτέμιδος ἱερομηνία καὶ μεθυόντων πάντα μεστά, ὥστε καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς τὴν ἀγορὰν ἅπασαν κατεῖχε πλῆθος ἀνθρώπων».

εὐθύνην. Ἀλλ' οἱ Χριστιανοὶ μαθηταὶ τὸν ἠμπόδισαν, τινὲς δὲ καὶ τῶν Ἀσιαρχῶν, «ὄντες αὐτῷ φίλοι» (1) καὶ γνωρίζοντες τὸν ἀχαλίνωνον φανατισμὸν τοῦ Ἐφεσίου ὄχλου, διεμήνυσαν πρὸς τὸν Ἀπόστολον νὰ μὴ φανῇ εἰς τὸ θέατρον.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἐντὸς τοῦ θεάτρου ἐπεκράτει πλήρης σύγχυσις. Οὐδεὶς ἐγνώριζεν ἀκριβῶς περὶ τίνος ἐπρόκειτο· αἱ κραυγαὶ καὶ αἱ γνῶμαι διεσταυροῦντο καὶ οἱ περισσότεροι «δὲν ἤξευρον διὰ τί εἶχον συναχθῆ». Τότε οἱ Ἰουδαῖοι, ἐκ φόβου μήπως καὶ αὐτοὶ ἐνοχοποιηθῶσι μετὰ τοῦ Παύλου ὑπὸ ἑνὸς μαινομένου ὄχλου, μὴ διακρίνοντος μεταξὺ Ἑβραίων καὶ Χριστιανῶν, ἴσως δὲ καὶ ἐκ μίσους πρὸς τὸν ἀποστάτην ὁμοεθνῆ των Φαρισαῖον, προέβαλον Ἀλέξανδρόν τινα ἵνα ὁμιλήσῃ πρὸς τὸ πλῆθος (2). Ἀλλ' ὁ ὄχλος, εὐθὺς ὡς ἀντελήφθη ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἦτο Ἰουδαῖος, δὲν ἠθέλησε νὰ τὸν ἀκούσῃ· ἡ δὲ ὀχλοβοὴ καὶ ὁ ἀναβρασμὸς ἐν τῷ θεάτρῳ ἐξηκολούθησεν ἐπὶ δύο ὥρας, καθ' ἃς ὁ ὄχλος συνεχῶς ἐκραύγαζε «Μεγάλη ἡ Ἄρτεμις Ἐφεσίων», ἐπαναλαμβάνων στερεοτύπως καὶ ἀδιακόπως τὰς λέξεις ταύτας, ὅπως πράττουσι σήμερον οἱ Μουσουλμᾶνοι δερβίσαι καὶ οἱ ***γιόγκι*** τῆς Ἰνδοστάνης.

Πᾶσα ὅμως λαϊκὴ ἔξαψις βαθμηδὸν ἐξαντλεῖται καὶ ἐπὶ τέλους τοὺς μαινομένους Ἐφεσίους ἐπανέφερεν εἰς τὴν λογικὴν καὶ τὴν ἡσυχίαν ὁ «γραμματεύς» (3). Ὁ λόγος του εἶναι πρότυπον διπλωματίας καὶ φρονήσεως. Ἀρχίζει τεχνηέντως μὲ καθησύχασιν τῆς φανατικῆς ἐξάψεως τῶν ἀκροατῶν του, διαβεβαιῶν αὐτοὺς ὅτι ὁ κόσμος ὅλος γνωρίζει καὶ θαυμάζει τὴν θεὰν τῶν Ἐφεσίων Ἀρτέμιδα καὶ τὸ ξόανον αὐτῆς· καὶ προσκαλεῖ αὐτοὺς νὰ ἀπέχωσιν ἀπὸ ταραχὰς καὶ ἐσπευσμένας πράξεις (4). Ὑποδεικνύει ἔπειτα εἰς αὐτοὺς ὅτι ἀδίκως συνέλαβον τοὺς ἄνδρας τούτους, οἵτινες «οὔτε ἱερόσυλοι εἶναι οὔτε τὴν θεάν σας βλασφημοῦσι». Ἐὰν ἔχωσι μὲ αὐτοὺς καμμίαν διαφορὰν ὁ Δημήτριος καὶ οἱ συντεχνῖταί του, ὑπάρχουσι δικαστήρια καὶ δημόσιαι ἀρχαὶ πρὸς ἐπίλυσιν αὐτῆς. Καὶ τέλος τοὺς προσκαλεῖ νὰ διαλυθῶσιν ἀμέσως, διότι κινδυνεύουσι νὰ κατηγορηθῶσιν ὡς στασιασταὶ διὰ τὴν ὀχλαγωγίαν ταύτην, χωρὶς νὰ ἔχωσι καμμίαν δικαιολογίαν εὔλογον νὰ προβάλωσι. «Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσε τὴν ἐκκλησίαν», ἢ ὡς θὰ ἐλέγομεν σήμερον, ἔλυσε τὴν συνεδρίασιν. Καὶ ἡ ὁμήγυρις διελύθη ἡσύχως.

Ἀλλ' ὅπως ἐν Θεσσαλονίκῃ, οὕτω καὶ ἐν Ἐφέσῳ, ὁ Παῦλος ἠννόησεν ὅτι

(1) Δὲν δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἦσαν καὶ αὐτοὶ προσήλυτοι, διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δὲν θὰ εἶχον δεχθῆ τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἀσιάρχου καὶ τὴν φροντίδα καὶ ἐποπτείαν τῶν εἰδωλολατρικῶν τούτων ἑορτῶν. Πρέπει ὅθεν νὰ συμπεράνωμεν ὅτι, χωρὶς νὰ ἦναι Χριστιανοί, οἱ Ἀσιάρχαι οὗτοι εἶχον γνωρίσει καὶ συμπαθήσει τὸν Ἀπόστολον προσωπικῶς.

(2) Ἑρμηνευταί τινες προέβαλον τὴν εἰκασίαν ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος οὗτος εἶναι ὁ αὐτὸς «Ἀλέξανδρος ὁ χαλκεύς», περὶ οὗ βραδύτερον ὁ Παῦλος γράφει ὅτι «πολλὰ κακὰ» ἔκαμεν εἰς αὐτὸν καὶ παραινεῖ τὸν Τιμόθεον νὰ φυλάσσεται ἀπ' αὐτοῦ (Β'. Τιμ. δ'. 14).

(3) Εἰς ἐπιγραφὰς τῆς Ἐφέσου οὗτος καλεῖται «γραμματεὺς τοῦ δήμου» ἢ «γραμματεὺς τῆς πόλεως», μὲ καθήκοντα περίπου δημάρχου τῆς σημερινῆς ἐποχῆς. Ὡς αἱρετὸς ἄρχων ἦτο φυσιογνωμία γνωστὴ καὶ ὁπωσδήποτε συμπαθὴς εἰς τὸν λαόν.

(4) «Τίς γάρ ἐστι ἄνθρωπος, ὃς οὐ γινώσκει τὴν Ἐφεσίων πόλιν νεωκόρον οὖσαν τῆς μεγάλης θεᾶς Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ Διοπετοῦς; Ἀναντιρρήτων οὖν ὄντων τούτων, δέον ἐστὶν ὑμᾶς κατεσταλμένους ὑπάρχειν καὶ μηδὲν προπετὲς πράσσειν» (Πράξ. ιθ'. 35, 36).

ἐν τῷ συμφέροντι αὐτῆς ταύτης τῆς νεοσυστάτου ἐκεῖ Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας τῷ ἐπεβάλλετο νὰ ἀναχωρήσῃ τάχιστα, ἵνα μὴ ὀξύνῃ ἐκ νέου τὰ πάθη τοῦ φανατικοῦ ὄχλου τῶν Ἐφεσίων κατὰ τῶν ὀπαδῶν τῆς νέας «ὁδοῦ». Οὔτε θὰ ἦτο δυνατὸν εἰς αὐτὸν νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐκεῖ τὸ κήρυγμα καὶ τὸ ἔργον του. Διὰ τοῦτο συνεκάλεσε διὰ τελευταίαν φορὰν τοὺς μαθητὰς καὶ ἀσπασθεὶς αὐτοὺς ἀπῆλθεν εἰς Μακεδονίαν.

(ἀκολουθεῖ).

Ο ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΚΑΙ Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΚΡΙΣΙΣ

Παραθέτομεν κατωτέρω περίληψιν ἐνδιαφέροντος ἄρθρου τοῦ διακεκριμένου Ἑλβετοῦ θεολόγου καὶ ὑπερμάχου τῆς προσεγγίσεως καὶ συμπράξεως τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν δόκτορος ***Ἀδόλφου Κέλλερ***, ὅπερ ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ τελευταῖον τεῦχος τοῦ ἐγκρίτου Ἀγγλικοῦ περιοδικοῦ «Σύγχρονος Ἐπιθεώρησις» (Contemporary Review). Τὸ ἄρθρον τοῦτο ἐνέχει ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον διὰ τὰς πασχούσας οἰκονομικῶς Ἑλληνικὰς Εὐαγγελικὰς ἐκκλησίας.

Τί εἶναι ὁ Εὐρωπαϊκὸς Προτεσταντισμός; Εἶναι ὅρος γεωγραφικός; Εἶναι ἰδέα ἀφῃρημένη; Εἶναι συγκεκριμένη πραγματικότης; Ἐν πάσῃ περιπτώσει δὲν δυνάμεθα νὰ τὸν χαρακτηρίσωμεν ὡς μίαν ἑνιαίαν ὀργάνωσιν—ὡς μίαν ὁμοσπονδίαν Ἐκκλησιῶν.

Ἐν πρώτοις, εἶναι μία προϊοῦσα θρησκευτικὴ ***συνείδησις,*** μία νέα συναίσθησις κοινῆς καὶ ἀμοιβαίας ***εὐθύνης,*** ὅραμα μιᾶς κοινῆς ***ἀνάγκης*** καὶ ἑνὸς κοινοῦ ***προορισμοῦ,*** μία βεβαιότης ὅτι ὅλοι ***ὁμοῦ*** θὰ ζήσωμεν ἢ θὰ καταστραφῶμεν. Αὗται εἶναι ἀξίαι πνευματικαί. Τὰς ἀπεκτήσαμεν εἰς ἐποχὴν κοινῆς ταλαιπωρίας, κατὰ τὴν ὁποίαν καὶ ἡ Ἐκκλησία σύσσωμος καὶ οἱ Χριστιανοὶ ὡς ἄτομα ἐδέησε νὰ διδαχθοῦν ἐκ νέου ὅτι αἱ βουλαὶ τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀνεξιχνίαστοι, ὅτι ἡ πνευματικὴ ζωὴ ἀποκτᾶται διὰ τῆς θλίψεως, ὅτι οἱ ἀκολουθοῦντες τὸν Κύριον πρέπει νὰ Τὸν ἀκολουθήσουν μέχρι καὶ τοῦ Γολγοθᾶ.

Τοῦτο ἀληθεύει ἰδιαιτέρως περὶ τῶν Εὐαγγελικῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἠπειρωτικῆς Εὐρώπης, διότι ὁ Εὐρωπαϊκὸς Προτεσταντισμὸς ἐπλήγη βαρύτατα ὑπὸ τοῦ παγκοσμίου πολέμου καὶ αἱμάσσει ἐκ πολλῶν τραυμάτων, ἐλάχισται δὲ εἶναι αἱ Ἐκκλησίαι ἐκεῖναι, αἵτινες ἠδυνήθησαν νὰ διαφύγουν τὰς περιπετείας ταύτας· Ἀκόμη καὶ τῶν οὐδετέρων χωρῶν αἱ Εὐαγγελικαὶ Ἐκκλησίαι—Ἑλβετίας, Ὁλλανδίας, Νορβηγίας, Σουηδίας καὶ Δανίας — μετέχουν τῆς κοινῆς ταλαιπωρίας, ἥτις ἀποτελεῖ τοιουτοτρόπως ἕνα πρόσθετον δεσμὸν μεταξὺ ὅλων μας.

Μία κοινὴ πνευματικὴ κληρονομία, μία κοινὴ τραγικὴ μοῖρα καὶ μία κοινὴ ἀπόφασις ὅπως τὴν ἀντιμετωπίσωμεν ἐν τῷ πνεύματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ἀποτελοῦν τὴν οὐσίαν τοῦ Προτεσταντισμοῦ τῆς Ἠπειρωτικῆς Εὐρώπης, εἰς εἴκοσι τρεῖς χώρας, ἀριθμούσας 40 ἑκατομμύρια κοινωνῶν μελῶν, ἀνηκόντων κυρίως εἰς τοὺς δύο μεγάλους κλάδους τῆς Ἀναμορφώσεως—τῆς Λουθηρανῆς καὶ τῆς Ἀναμεμορφωμένης Ὁμολογίας.

Ὁ Εὐρωπαϊκὸς Προτεσταντισμὸς ἐν τῷ συνόλῳ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς μία στρατιὰ δεινῶς ἀγωνιζομένη πρὸς ἄμυναν. Εἰς τὴν Βόρειον καὶ τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην ἀποτελεῖ συμπαγῆ ὄγκον, μὲ σποραδικὰς ὁμάδας εἰς τὸ ἀνατολικὸν τμῆμα, καί τινας μεμονωμένας παλαιὰς μειονότητας ἐν Γιουγκοσλαυΐᾳ, Πολωνίᾳ, Ἱσπανίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ. Καὶ τούτων πασῶν ἡ θέσις εἶναι θέσις ἀμυντική. Ἅπασαι εἶναι ἠναγκασμέναι νὰ ἀγρυπνοῦν ἀεννάως, ὅπως μὴ καταποντισθοῦν ὑπὸ τῶν ἀντιξόων περιστάσεων, ἀλλὰ καὶ νὰ προασπίζουν τὴν ὕπαρξίν των καὶ τὴν πνευματικήν των ὑπόστασιν ἐναντίον τῶν ραγδαίων καὶ ὠργανωμένων ἐπιθέσεων τῶν ἐχθρῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἐπανέκαμψα ἐσχάτως ἐκ περιοδείας ἀνὰ τὰ Βαλκάνια, κατὰ δὲ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη ἐπεσκέφθην τὰς πλείστας τῶν Ἠπειρωτικῶν Εὐαγγελικῶν Ἐκκλησιῶν, ὥστε ἠδυνήθην νὰ μελετήσω ἐκ τοῦ πλησίον τὴν κατάστασιν καὶ τὰς ἀνάγκας τῶν ἐκεῖ ἀδελφῶν μας.

Τὸ φλέγον ζήτημα σήμερον διὰ τὰς Εὐαγγελικὰς Ἐκκλησίας δεκαπέντε Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, αἵτινες διέρχονται χαλεπὰς ἡμέρας, εἶναι τὸ πῶς, εἰς ἐποχὴν παγκοσμίου πτωχείας Κρατῶν καὶ λαῶν, ***θὰ δυνηθοῦν αἱ Ἐκκλησίαι νὰ διατηρηθοῦν***. Διότι τόσον βαρέως πιέζονται αὗται ὑπὸ τῆς γενικῆς οἰκονομικῆς κρίσεως, ὥστε πολλαὶ ἐξ αὐτῶν εὑρίσκονται εἰς τὸ χεῖλος τῆς χρεωκοπίας.

Τὸ πρόβλημα τῆς ***ἀνεργείας*** δὲν ἐπιδρᾷ μόνον ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως γενικῶς, ἀλλ᾽ ἔχει ἀντίκτυπον καὶ ἐπὶ τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων. Ἡ στρατιὰ τῶν ἀνέργων, ἀνερχομένη εἰς μόνην τὴν Γερμανίαν εἰς περίπου πέντε ἑκατομμύρια ψυχῶν, εὑρίσκεται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐκτεθειμένη εἰς τὰς ἀντιθρησκευτικὰς ἐπιθέσεις τοῦ Μπολσεβικισμοῦ καὶ τοῦ Κομμουνισμοῦ. Ἡ ψυχολογία τῆς ἀπογνώσεως διανοίγει τὸν δρόμον πρὸς τὴν ἀθεΐαν καὶ πρὸς πᾶσαν ἐπιθετικὴν ἀντιθρησκευτικὴν προπαγάνδαν. Ἤκουσα μάλιστα τοὺς ἀντιθρησκευτικοὺς κύκλους νὰ καυχῶνται, ὅτι θὰ ἔλθῃ ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποίαν καὶ ὁ Καθεδρικὸς ναὸς τῆς Κολωνίας καὶ τὸ ἱστορικὸν προπύργιον τοῦ Λουθηρανισμοῦ —τὸ Βάρτμπουργ — θὰ ἦναι κέντρα ἀντιχριστιανικῆς προπαγάνδας. Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἡ καύχησις αὕτη χαρακτηρίζει πληρέστατα τὸν κίνδυνον, τὸν ὁποῖον αἱ Ἐκκλησίαι διατρέχουν, τόσον εἰς τὴν πνευματικήν των ζωήν, ὅσον καὶ εἰς τὴν οἰκονομικήν των ὑπόστασιν.

Πρό τινων μηνῶν εὑρισκόμενος εἰς τὴν Σόφιαν, ἤκουσα δριμύτατον διάγγελμα Μπολσεβικικὸν—ἀντιχριστιανικὸν κήρυγμα—ραδιοφωνηθὲν ἐκ Μόσχας πρὸς ἅπασαν τὴν Εὐρώπην. Εἰς δὲ τὸ βαρὺ πῦρ τῆς Κομμουνιστικῆς ἰδεολογίας τῶν προκλητικῶν προγραμμάτων καὶ τῶν ἐπαναστατικῶν καὶ ἀντιθρησκευτικῶν κηρυγμάτων, ποία ἀντιτάσσεται ἀντίθετος ἐνέργεια; Οὐδεμία, ἂν λάβωμεν ὡς δεῖγμα ἓν ἄλλο ραδιοφώνημα, τὸ ὁποῖον ἤκουσα ταυτοχρόνως, ληφθὲν ἔκ τινος ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ τῆς Κεντρῴας Εὐρώπης, τὸ ὁποῖον ἀνήγγελλε ἀφελῶς τὴν ἀνακάλυψιν μιᾶς λωποδυσίας, καὶ ἠσχολεῖτο μὲ τὸ εὐμετάβλητον τοῦ καιροῦ καὶ τὰς τοπικὰς ἐκλογάς! Εἶναι φανερὸν ὅτι ὁ κόσμος δὲν ἀντελήφθη ἀκόμη ὅτι πυρκαϊὰ ἐξερράγη ἤδη εἰς τὴν στέγην τῆς οἰκίας του! Ὁ κίνδυνος ἐκ τῆς ἀνεργείας εἶναι ἰδίως μέγας εἰς ἐνορίας συνισταμένας κυρίως ἐκ τῶν ἐργατικῶν τάξεων. Εἰς τὰς

μεγαλούπόλεις τῆς Γερμανίας καὶ εἴς τινας ἐνορίας τῆς Τσεχοσλοβακίας, αἱ ἐργατικαὶ τάξεις ἀποτελοῦν τὰ 95 τοῖς ἑκατὸν τῶν ἐκκλησιῶν. Εἰς τὴν ἐν Αὐστρίᾳ Εὐαγγελικὴν ἐνορίαν τοῦ Στάϋερ (Steyr), ὅταν τὸ ἐκεῖ ἐργοστάσιον ἔκλεισεν, ὁλόκληρον σχεδὸν τὸ ἐκκλησίασμα περιῆλθεν εἰς ἀνεργίαν.

Τὸ οἰκονομικὸν ζήτημα, ἰδίως τῶν μεσαίων κοινωνικῶν τάξεων, ἀποτελεῖ ἓν ἀπὸ τὰ σοβαρώτατα προβλήματα ἐκκλησιαστικῆς ὑπάρξεως. Ἡ μεσαία τάξις ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν τὸ κύριον στήριγμα πάσης Ἐκκλησίας. Τοῦτο δὲ ἀληθεύει ὅλως ἰδιαζόντως ἐν Γερμανίᾳ καὶ Αὐστρίᾳ, ὅπου ἡ μεσαία τάξις εὑρίσκεται εἰς τὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου, κινδυνεύουσα εἰς πᾶσαν στιγμὴν νὰ ὀλισθήσῃ εἰς τὸ κενόν. Διαρκῶς ἐκ τῆς τάξεως ταύτης μέλη τινὰ ἐκπίπτουν εἰς τὸ προλεταριᾶτον, ἢ καὶ καταφεύγουν εἰς τὴν αὐτοκτονίαν. Τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ μόνον κοινωνιολογικὸν φαινόμενον βαρυσήμαντον—ἀλλοίωσιν τῆς κοινωνικῆς ὑποστάσεως τοῦ λαοῦ—ἀλλὰ καὶ μέγιστον κίνδυνον διὰ τὴν ἐσωτέραν πνευματικὴν ζωὴν τῆς τάξεως ἐκείνης, εἰς τὴν ὁποίαν ἐφαίνετο ἀνέκαθεν βαθύτατα ἐρριζωμένον τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα. Ἡ δὲ οἰκονομικὴ στενοχωρία ἀποτελεῖ ὁλοσχερῆ καταστροφὴν διά τινας τῶν ἐκκλησιῶν τούτων. Ἡ διατάραξις τῆς οἰκονομικῆς ἰσορροπίας γίνεται καταφανής, ὅταν σᾶς ἀναφέρω ὅτι μερικαὶ Ἐκκλησίαι (δηλ. ἐθνικαὶ ἐκκλ. ὀργανώσεις) ἔχασαν ὁλόκληρον τὴν περιουσίαν των κατὰ ἢ εὐθὺς μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον—ἄλλαι μὲν διότι ἠναγκάσθησαν νὰ συμμετάσχουν εἰς τὰ πολεμικὰ δάνεια τῶν πατρίδων των, ἅτινα ἐξητμίσθησαν καθ' ὁλοκληρίαν, ἄλλαι δὲ ὡς ἐκ τοῦ ἐξευτελισμοῦ τοῦ ἐθνικοῦ νομίσματος καὶ ἄλλαι, ὡς λ. χ. ἐν Ρουμανίᾳ, Γιουγοσλαυΐᾳ καὶ ταῖς Βαλτικαῖς χώραις, διὰ τῆς ἀγροτικῆς ἀπαλλοτριώσεως ἢ σχεδὸν δημεύσεως τῶν κτημάτων του.

Ἐν Γερμανίᾳ αἱ οἰκονομικαὶ ἀπώλειαι τῶν ἐκκλησιαστικῶν περιουσιῶν ἀνῆλθον εἰς 90 °/₀ περίπου. Ἐν Λατβίᾳ, Λιθουανίᾳ καὶ Πολωνίᾳ ὄχι μόνον ἀπωλέσθη ὁλόκληρον τὸ κεφάλαιον τῶν ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ πολλαχοῦ κατεστράφησαν καὶ αὐτοὶ οἱ ναοί των (πλέον τῶν 100 ναῶν εἰς μόνην τὴν Πολωνίαν). Ἐν Λατβίᾳ ἡ ἀγροτικὴ ἀπαλλοτρίωσις ἀφήρεσε τὰ 85 °/₀ τῆς κτηματικῆς περιουσίας τῶν ἐκκλησιῶν. Αἱ ἐκκλησίαι τῆς Τρανσυλβανίας ἀντιμετωπίζουν τελείαν οἰκονομικὴν καταστροφήν. Οἱ ποιμένες αὐτῶν μισθοδοτοῦνται ὄχι εἰς χρῆμα ἀλλ' εἰς εἶδος—εἰς ἐγχώρια προϊόντα (σῖτον, οἶνον, ξυλείαν), ἅτινα ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῶν μέσων τῆς μεταφορᾶς ἢ τῆς παγκοσμίου κρίσεως ἢ τῆς πληθωρικῆς εἰσαγωγῆς ὁμοίων προϊόντων ἐκ τῆς Σοβιετικῆς Ρωσσίας εἰς τιμὰς ἐξευτελιστικάς, μένουν ἀπώλητα. Ὁ λαὸς δὲν πεινᾷ, ἐφ' ὅσον ἔχει ἀφθονίαν σίτου, ἀλλὰ διὰ τὴν οἰκογένειαν ἑνὸς ποιμένος ἐκκλησίας εἶναι πρόβλημα τραγικὸν πῶς νὰ ἀγοράσῃ ὑποδήματα διὰ τὰ παιδία του ἢ πῶς νὰ τὰ ἐκπαιδεύσῃ. Μία δὲ ἐπισκευὴ τῆς στέγης ἑνὸς ναοῦ σημαίνει διὰ τὴν κοινότητα χρέος δυσβάστακτον.

Ἡ Σύνοδος τῶν Εὐαγγελικῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Τρανσυλβανίας δι' ἐγκυκλίου αὐτῆς ἐσχάτως ἐδήλωσε τὰ ἑξῆς: «Τὸ ἐκκλησιαστικόν μας ταμεῖον εἶναι σχεδὸν κενόν. Τὰς χρηματικάς μας ὑποχρεώσεις δὲν δυνάμεθα νὰ ἀπαντήσωμεν εἰμὴ ἀτελῶς καὶ μετὰ μεγίστης δυσκολίας. Εὑρισκόμεθα εἰς τὸ ἀπροχώρητον εἰς τὴν ἐκκλησιαστικήν μας ὕπαρξιν. Ἡ ἐκκλησία μας, ἀριθμοῦσα περίπου 250,000 ψυχῶν

καὶ ἔχουσα 250 ἐνορίας, 271 κοινοτικὰ σχολεῖα, 9 σχολὰς τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως καὶ 3 θεολογικὰς σχολάς, σήμερον ἀντιμετωπίζει τὴν χρεωκοπίαν καὶ τὴν οἰκονομικὴν καταστροφήν. ἐὰν μὴ ἔλθῃ ἀρωγὸς ὁ ἁπανταχοῦ Προτεσταντισμός». Ἐπὶ 700 ἔτη ὁ ἀρχαῖος οὗτος λαὸς κατοικεῖ ἐκεῖ, προασπίζων τὴν πίστιν του καὶ τὴν χώραν του κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Τούρκων καὶ τῶν Ταρτάρων. Βαθεῖα ἀπελπισία ἔχει καταλάβει ὅλας τὰς τάξεις, διότι βλέπουν ὅτι οἰκονομικῶς δὲν δύνανται πλέον νὰ ἀνθέξουν. Εἰς παρομοίαν ἀπελπιστικὴν θέσιν εὑρίσκεται καὶ ἡ Οὑγγρικὴ Εὐαγγελικὴ Ἐκκλησία τῆς Τρανσυλβανίας, ἀφ᾽ ὅτου ἡ χώρα των προσηρτήθη εἰς τὴν Ρουμανίαν. Ὁ τελευταῖος ἐτήσιος προϋπολογισμὸς τῆς ἀρχαίας ταύτης ἐθνικῆς Ἐκκλησίας, διὰ νὰ ἰσοσκελισθῇ, προβλέπει τὸ κλείσιμον 40 ἐνοριακῶν ἐκκλησιῶν. Εἰς πολλὰς Εὐρωπαϊκὰς χώρας οἱ ποιμένες τῶν Εὐαγγελικῶν Ἐκκλησιῶν λαμβάνουν μηνιαῖον μισθὸν 4—5 ἀγγλικῶν λιρῶν, οἱ δὲ σπουδασταὶ τῆς θεολογίας ἀναγκάζονται νὰ ζήσουν μὲ 2—3 λίρας μηνιαίως ἢ νὰ διακόψουν τὰς σπουδάς των.

Πῶς θὰ ἀντιμετωπισθῇ αὐτὴ ἡ τραγικὴ κατάστασις; Εἴς τινας Εὐρωπαϊκὰς χώρας αἱ Εὐαγγελικαὶ Ἐκκλησίαι λαμβάνουν κρατικὴν ἐπιχορήγησιν, εἴτε διότι ἐκεῖνα τὰ κράτη κατὰ κανόνα ἐπιχορηγοῦν ὅλας τὰς Ἐκκλησίας, εἴτε εἰς ἀντιστάθμισμα ἀπαλλοτριώσεως ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας Ἀλλ᾽ εἰς πάσας τὰς τοιαύτας χώρας ἡ κρατικὴ ἐπιχορήγησις εἶναι μηδαμινή, εἴς τινας δὲ καὶ δὲν πληρώνεται τακτικῶς. Εἶναι λοιπὸν φανερὸν ὅτι ὁ καθόλου Προτεσταντισμὸς πρέπει νὰ ἔλθῃ ἀρωγὸς εἰς τὰς ἀδελφὰς Ἐκκλησίας τῆς Ἠπειρ. Εὐρώπης. Καὶ διὰ μὲν τὴν ἐπικουρίαν εἰς τὰς δαπάνας τῶν ἐκκλησιῶν τούτων ἱδρύθη ἐν Γενεύῃ Κεντρικὸν Γραφεῖον Ἀντιλήψεως, εἰς ὃ ἀποστέλλονται ὑπὸ τῶν εὐπόρων Ἐκκλησιῶν (Ἀγγλίας, Ἀμερικῆς, κτλ.) συνεισφοραὶ καὶ δωρεαί, καὶ ἐκεῖθεν κατανέμονται κατὰ τὴν προσήκουσαν ἀναλογίαν εἰς τὰς μᾶλλον δεινοπαθούσας Ἐκκλησίας τῆς Εὐρώπης.

Ἐπειδὴ δὲ πολλαὶ ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν στενάζουν ὑπὸ τὸ βάρος χρεῶν ἐπὶ βαρυτάτῳ τόκῳ, ἢ ἔχουν ἀνάγκην χρημάτων διὰ τὴν ἐπισκευὴν τῶν ναῶν των, ἀπεφασίσθη νὰ ὀργανωθῇ ἓν Εὐαγγελικὸν πιστωτικὸν ἵδρυμα, εἶδος μετοχικῆς Τραπέζης, ἥτις θὰ δανείζῃ εἰς τὰς ἐχούσας τοιαύτην ἀνάγκην ἐκκλησίας ἐπὶ τόκῳ μετριωτάτῳ καὶ ἐπὶ ἀσφαλείᾳ τῆς κτηματικῆς περιουσίας τῶν δανειζομένων ἐκκλησιῶν. Μέχρις ὥρας ἔχει συγκεντρωθῇ κεφάλαιον 25,000 λιρῶν, ἐκ τῶν γενομένων ὅμως δηλώσεων ἐν Ἑλβετίᾳ, Γερμανίᾳ, Ὁλλανδίᾳ, Σκωτίᾳ καὶ Γαλλίᾳ προμηνύεται σημαντικὴ αὔξησις τοῦ ποσοῦ τούτου. Σημειωτέον ὅτι καὶ ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία ἐφήρμοσε τὸ σχέδιον τοῦτο εἰς ἀρκετὰ σημαντικὴν κλίμακα, διαθέσασα περὶ τὰ 4 ἑκατομμύρια λιρῶν εἰς τοιαῦτα ἐκκλησιαστικὰ δάνεια.

Ὁ Πρόεδρος Χοῦβερ ὑπέδειξε πέρυσιν εἰς τὸν Ἀμερικανικὸν λαὸν ὅτι βοηθοῦντες τὴν Εὐρώπην διὰ δανείων, θὰ προῆγον τὸ ἴδιόν των συμφέρον καὶ θὰ συνέσφιγγον τοὺς δεσμοὺς τῆς διεθνοῦς φιλίας καὶ «καλῆς γειτονίας». Ἀλλ᾽ ἡ σοφὴ αὕτη ἔκκλησις ὅπως τὰ ἔθνη γίνουν «καλοὶ γείτονες» ἀλλήλων, δὲν ἔχει ἆράγε ὑψηλοτέραν ἔννοιαν διὰ τοὺς Χριστιανούς, τοῦ νὰ γίνουν ὄχι ἁπλῶς «καλοὶ γείτονες», ἀλλὰ φιλόστοργοι **ἀδελφοὶ ἐν Χριστῷ;** Θὰ ἀνεχθῶμεν ὅπως ἡ μὲν διεθνὴς ἀλληλεγγύη ἐπὶ βάσεως κοσμικῆς πραγματοποιηθῇ, ἡ δὲ Χριστιανικὴ

ἀλληλεγγύη παραμείνῃ ψιλὸν ὄνομα, περιοριζομένη εἰς λόγους καὶ χειραψίας κατὰ τὰς διεθνεῖς συνόδους τῶν ἐκκλησιῶν μας; Μέχρι σήμερον εἰς τὴν ἐπικουρίαν τῶν πτωχοτέρων ἐκκλησιῶν μας ἐκυριάρχησεν ἡ ἰδέα τῆς ***ἐλεημοσύνης***, ἥτις ἦτο καὶ τὸ οἰκονομικὸν σύστημα τῆς Μεσαιωνικῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλ᾿ ἡ παροῦσα διεθνὴς οἰκονομικὴ κρίσις μᾶς ἀναγκάζει νὰ καταφύγωμεν εἰς νεωτέρας οἰκονομικὰς μεθόδους καὶ οὐσιαστικὴν κοινωνικὴν ἀνασύνταξιν.

Ὁ μέγιστος τῶν σήμερον ἐπαπειλούντων τὰς Ἐκκλησίας μας κινδύνων δὲν εἶναι ἡ οἰκονομικὴ κατάρρευσις πολλῶν ἐθνικῶν ὁμάδων, οὔτε ὁ περιορισμὸς τῆς θρησκευτικῆς καὶ κοινωφελοῦς δράσεως αὐτῶν. Ὁλοὲν προσεγγίζομεν πρὸς ***τὴν ὑπερτάτην μάχην μεταξὺ τοῦ πνεύματος τοῦ κόσμου τούτου καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ Χριστοῦ***. Τὸ ἀναζῆσαν ὑπὸ νεωτεριστικὴν μορφὴν πνεῦμα τῆς εἰδωλολατρικῆς ἀρχαιότητος, ὁ ὑλισμός, ἡ ἀθεΐα καὶ ὁ Κομμουνισμὸς—ἰδοὺ οἱ σκληρότατοι καὶ ἀδιάλλακτοι ἐχθροί μας. Δὲν δυνάμεθα νὰ τοὺς καταπολεμήσωμεν μὲ χρῆμα καὶ τοποθετήσεις κεφαλαίων, ἀλλὰ μόνον μὲ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν πίστιν καὶ τὴν ἐλπίδα, ἣν ὁ Χριστὸς ἤδη πασιφανῶς ἀναζωογονεῖ ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ τῆς ἀνάγκης μεταξὺ τῶν πιστῶν Του, ὄχι μόνον ἐκείνων, οἵτινες φέρουν τὸν σταυρὸν ἐπὶ τῶν ἰδίων των ὤμων, ἀλλὰ καὶ τῶν πολυπληθεστέρων ὁμάδων, τῶν ὁποίων τὸ σύνθημα εἶναι ***πιστὴ οἰκονομία καὶ ἀλληλεγγύη***.

Αἱ Εὐαγγελικαὶ Ἐκκλησίαι κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐδιδάχθησαν ἐκ πείρας ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀπὸ πολλοῦ ἐφαρμόζει ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία—ὅτι ἡ συνησπισμένη δρᾶσις κατορθώνει ὅ,τι δὲν δύναται νὰ κατορθώσῃ οἱαδήποτε ἐπὶ μέρους Ἐκκλησία. Ἡ τοιαύτη δὲ ὁμαδικὴ δρᾶσις κατορθοῦται ὅταν θεωρήσωμεν ἑαυτοὺς οὐχὶ ***κυρίους*** τῆς τύχης μας, τῆς περιουσίας μας, τοῦ κεφαλαίου μας, ἀλλ᾿ ***ὑπηρέτας*** τοῦ μεγίστου τῶν Κυρίων καὶ ***οἰκονόμους*** τῶν πνευματικῶν καὶ κοσμικῶν δώρων, ἅτινα μᾶς ἐνεπιστεύθη ὁ Κύριος τῆς οἰκουμένης.

Δὲν πιστεύω ὅτι ἡ οἰκονομολογικὴ σοφία τοῦ κόσμου ἢ καὶ αἱ ἴδιαι ἡμῶν ἠθικο-θρησκευτικαὶ προσπάθειαι θὰ σώσουν τὸν κόσμον. Ἀλλὰ πιστεύω ἀκραδάντως ὅτι τὸ πνεῦμα τῆς ἀμοιβαίας εὐθύνης, τῆς ὑπηρεσίας καὶ τῆς ἀλληλεγγύης ἀφυπνίζει ἤδη εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀληθῶν Χριστιανῶν τὴν μυστηριώδη ἐκείνην δύναμιν, ἣν ὁ Κύριος παρέχει, πρὸς διάσωσιν παντὸς πράγματος, ὅπερ ἀξίζει νὰ διασωθῇ, καὶ πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ Θείου θελήματος εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἀδόλφος Κέλλερ.

ΠΕΡΙ ΑΦΟΠΛΙΣΜΟΥ

Πρὸ τοῦ Παγκοσμίου Πολέμου ὁ ἀφοπλισμὸς δὲν ἀπετέλει σοβαρὸν ζήτημα ἀπὸ πρακτικῆς ἀπόψεως. Ἡ παγκοσμία σκέψις ἦτο ἐστραμμένη πρὸς τοὺς ἐξοπλισμούς. Ἀλλ᾽ εὐθὺς μετὰ τὸν πόλεμον αἱ ζημίαι τοῦ κόσμου εἰς ἀνθρωπίνας ὑπάρξεις καὶ εἰς ὑλικὴν περιουσίαν ἦτο τόσον τεραστία, τὸ δὲ ἐπακολουθῆσαν οἰκονομικὸν χάος τόσον γενικόν, ὥστε ἡ κοινὴ γνώμη ἤρχισε νὰ προσανατολίζεται πρὸς τὴν ἰδέαν τῆς προαγωγῆς τῆς εἰρήνης μᾶλλον ἢ πρὸς νέας πολεμικὰς προετοιμασίας.

Μετὰ τὴν συνθήκην τῶν Βερσαλλιῶν καὶ τὴν σύστασιν τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, ἤρξαντο διάφορα διαβήματα ἀποβλέποντα, ἂν ὄχι εἰς τὸν ὁλοσχερῆ ἀφοπλισμόν, ἀλλὰ τοὐλάχιστον εἰς τὸν περιορισμὸν τῶν ἤδη ὑπαρχόντων ἐξοπλισμῶν.

Πρῶτον πρὸς τὴν εἰρήνην βῆμα ὑπῆρξεν ἡ σύστασις τοῦ Διεθνοῦς Δικαστηρίου Διαιτησίας. Μετὰ τοῦτο ἡ Συνδιάσκεψις τῆς Οὐασιγκτῶνος, διὰ τῆς ὁποίας ἀπεδείχθη κατὰ τὸν δραματικώτατον τρόπον ὁ κίνδυνος τοῦ ναυτικοῦ συναγωνισμοῦ μεταξὺ τῶν πέντε μεγαλειτέρων Δυνάμεων τοῦ κόσμου. Ἡ Συνδιάσκεψις τῆς Οὐασιγκτῶνος σημειοῖ τὴν πρώτην προσπάθειαν πρὸς περιορισμὸν τῶν ναυτικῶν ἐξοπλισμῶν. Ἐκ δὲ τῆς μετέπειτα Διασκέψεως τοῦ Λοκάρνο προέκυψε διὰ πρώτην φορὰν τὸ ζήτημα τῆς **ἀσφαλείας,** τὸ τόσον ἀπαραίτητον πρὸς εἰλικρινῆ συνεργασίαν διὰ τὸν περιορισμὸν τῶν ναυτικῶν ἐξοπλισμῶν. Περαιτέρω στάδια ἐν τῇ ὁδῷ τῆς πρὸς τὴν εἰρήνην προόδου ἦσαν: τὸ Σύμφωνον τῶν Παρισίων, ἔπειτα δὲ ἡ ἀποτυχοῦσα ἐν Γενεύῃ προσπάθεια πρὸς ναυτικοὺς περιορισμούς, ἐνῷ τὴν ἐπιτυχῆ ἔκβασιν τῆς ἐν Λονδίνῳ Ναυτικῆς Συνδιασκέψεως παρεκώλυσαν οἰκονομικαὶ καὶ πολιτικαὶ περιπλοκαί.

Τὰ ἐμπόδια ταῦτα προέρχονται ἐκ τοῦ ὅτι ἕκαστον ἔθνος ἔχει ἰδίαν ἀντίληψιν ὡς πρὸς τὸ ἀναγκαῖον ὅριον τοῦ περιορισμοῦ τῶν ἐξοπλισμῶν. Τοῦτο ἐξέφρασεν ὁ Ἄγγλος πρωθυπουργὸς κ. Μακδόναλδ, εἰπὼν ὅτι οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἐθνῶν ἀρκοῦνται εἰς τὸ νὰ ἐξαίρουν τὴν εἰρήνην εἰς δημοσίους λόγους, ἀλλὰ τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος ἀναθέτουν εἰς ὑποεπιτροπάς, εἰς τὰς ὁποίας συχνότατα ναυαγοῦν αἱ περὶ πρακτικῶν ἀποτελεσμάτων ἐλπίδες, λόγῳ τῆς διαφωνίας ἥτις εὐθὺς προκύπτει ὡς πρὸς τὴν ἔνοπλον δύναμιν, ἥτις ἐπαρκεῖ διὰ τὴν ἀσφάλειαν ἑνὸς λαοῦ.

Πᾶσα μεταρρύθμισις κρατική, πᾶσα διόρθωσις τῶν κακῶς ἐχόντων, πᾶσα οἱαδήποτε βελτίωσις, διὰ νὰ ἦναι μόνιμος, πρέπει ***νὰ προέλθῃ ἐκ τοῦ λαοῦ καὶ νὰ ἀνέλθῃ πρὸς τοὺς ἐν τέλει,*** ὄχι νὰ κατέλθῃ παρ᾽ ἐκείνων. ***Ὁ πόθος τοῦ ἀφοπλισμοῦ πρέπει νὰ καλλιεργηθῇ παρὰ τοῖς λαοῖς*** διὰ συστηματικῆς ἐκπαιδεύσεως, ἥτις θὰ τοὺς φέρῃ εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ τί στοιχίζει εἰς τοὺς λαοὺς ἀτομικῶς ἡ συντήρησις μεγάλων ἐνόπλων δυνάμεων καὶ τοῦ κατὰ πόσον θὰ ἠλαττοῦτο ἢ καὶ ἐντελῶς θὰ ἐξέλειπεν ἡ ἀνάγκη τοιούτων ἐξοπλισμῶν, ἐὰν κατέφευγον οἱ λαοὶ εἰς ***ἀμοιβαίαν συνεννόησιν.***

Εἶναι δὲ γεγονὸς ἄξιον πάσης μελέτης, ὅτι ἐνῷ εἰς ὅλα τὰ κυριώτερα κράτη

τοῦ κόσμου ἀκούεται ἡ εὐχὴ ὑπὲρ τῆς εἰρήνης, εἰς τὴν Ἄπω Ἀνατολὴν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἡ Ἰαπωνία καὶ ἡ Κίνα ὁρμοῦν ἡ μία ἐναντίον τῆς ἄλλης, χωρὶς νὰ δυνηθῇ νὰ λειτουργήσῃ ἀποτελεσματικῶς ὁ ὑπάρχων ὑπὲρ τῆς εἰρήνης μηχανισμός.

Ἡ ἀποχὴ τῆς Ἀμερικῆς ἀπὸ πᾶσαν ἀνάμιξιν εἰς τὰς πολιτικὰς διενέξεις τῆς Εὐρώπης, μᾶς θέτει ἐπὶ ἰσχυροῦ ἠθικοῦ ἐπιπέδου ἀπέναντι αὐτῶν τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν. Ἐμφανιζόμενοι εἰς τὴν Συνδιάσκεψιν τοῦ Ἀφοπλισμοῦ, δὲν πρέπει τὰς ὑφισταμένας δυσκολίας νὰ τὰς παραμερίσωμεν διὰ μιᾶς χειρονομίας. Εἶναι πραγματικαὶ αἱ δυσκολίαι αὗται, ἡμεῖς δὲ ὀφείλομεν νὰ ζητήσωμεν νὰ τὰς ἐννοήσωμεν πλήρως καὶ νὰ παράσχωμεν ἀνιδιοτελῆ καὶ εἰλικρινῆ συμβουλὴν ὡς πρὸς τὴν λύσιν αὐτῶν, ἐνισχύοντες ταύτην διὰ τῆς ἐκφράσεως τῆς πεποιθήσεώς μας ὅτι τὰ Εὐρωπαϊκὰ ἔθνη εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐξεύρωσι τὴν ὀρθὴν λύσιν. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὅπως ἡ ὑπὲρ τοῦ πολέμου θέλησις ἀπεργάζεται τὴν τεχνικὴν πραγματοποίησιν τοῦ πολέμου, οὕτω καὶ ἡ θέλησις ὑπὲρ τῆς εἰρήνης θὰ δυνηθῇ νὰ ἀπεργασθῇ καὶ τὴν πραγματοποίησιν τῆς εἰρήνης. Οἱ ἐξοπλισμοὶ εἶναι ἡ τεχνικὴ προπαρασκευὴ τοῦ πολέμου.

Ἡ Συνδιάσκεψις τοῦ Ἀφοπλισμοῦ συνεκλήθη ἐν Γενεύῃ περίπου ἕνα μῆνα μετὰ τὴν χαρμόσυνον δι᾿ ὅλον τὸν Χριστιανικὸν κόσμον ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀνὰ τὴν ὑφήλιον ἐπανελήφθη τὸ ὑπὸ τοῦ ἀγγελικοῦ χοροῦ ψαλὲν πρῶτον διάγγελμα εἰρήνης: «***Ἐπὶ γῆς εἰρήνη· ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία***». Ἀλλ᾿ ἡμεῖς δὲν ἔχομεν τὴν εἰρήνην, διότι λείπει ἡ μεταξὺ ἡμῶν εὐδοκία!

Ἀλφρέδος Ε. Σμίθ.
(τέως ὑποψήφιος Πρόεδρος τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν).

***

Αἱ γυναῖκες ἀντιλαμβάνονται ὅτι ἡ οἰκογενειακὴ ἑστία, ὅπως καὶ τὰ ἐθνικὰ σύνορα, δύνανται νὰ ἐξασφαλισθῶσι χωρὶς φρούρια καὶ ἐφεδρείας. Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι καὶ ὁ Καναδᾶς δὲν φοβοῦνται ἀμοιβαίαν ἐπίθεσιν, διότι οὔτε ἡ μία οὔτε ἡ ἄλλη κρατεῖ ἀνὰ χεῖρας φονικὸν ὅπλον ***πρὸς ἄμυναν***. Ἡμεῖς αἱ γυναῖκες πιστεύομεν εἰς τὴν ***ὠργανωμένην εἰρήνην***, ὡς τὴν μόνην ἀποτελεσματικὴν προετοιμασίαν. Ὅτι δὲ καὶ ὁ κόσμος ὁλόκληρος βαδίζει πρὸς τὴν αὐτὴν πεποίθησιν, μαρτυρεῖ ἡ σύστασις τοῦ Διεθνοῦς Δικαστηρίου καὶ τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, τὸ Σύμφωνον τῶν Παρισίων, ἡ ἀνταλλαγὴ ἐπισκέψεων μεταξὺ τῶν πρωθυπουργῶν. Ὅλα αὐτὰ τὰ γεγονότα εἶναι μιλιάρια ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς προόδου. Ὁ πρωθυπουργὸς Μακδόναλδ κατὰ τὴν ἐπίσκεψίν του εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας εἶπεν ὀρθότατα ὅτι ὁλόκληρον τὸ ἀπασχολοῦν τὰ ἔθνη πρόβλημα τῆς ἀσφαλείας συνίσταται εἰς τὸ πῶς νὰ μεταβιβάσουν οἱ λαοὶ τὴν πεποίθησίν των ἀπὸ τοὺς στρατοὺς καὶ τοὺς στόλους των εἰς τὰς πολιτικὰς λύσεις τῶν ζητημάτων – πῶς νὰ ἀντικαταστήσουν τὸ ταχυβόλον διὰ τῶν μέσων τῆς ***ταχείας συγκοινωνίας***. Ἀλλὰ πρὸς ἐπίτευξιν τῆς λύσεως ταύτης πρέπει νὰ βεβαιωθοῦν ὅτι ἔχουν ὄπισθέν των σύσσωμον τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ κόσμου πρὸς ἀποφυγὴν καταστροφῆς. Τοῦτο ὅμως ἀπαιτεῖ, ὅπως ἀρχίσωμεν ἐνωρὶς μὲ τὴν κατάλληλον διδασκαλίαν καὶ ἀνατροφὴν τῶν παιδίων μας. Ὀλεθρία εἶναι ἡ ἐκπαίδευσις καὶ ἀγωγὴ ἐκείνη τῆς νεολαίας,

ἥτις καλλιεργεῖ εἰς τὰς τρυφερὰς ψυχὰς ἐθνικὰς προκαταλήψεις καὶ ἀντιπαθείας! Ὅταν πεισθῶμεν περὶ τούτου, θὰ ἐννοήσωμεν τὴν προθυμίαν καὶ τὸν ζῆλον πρὸς καταστροφάς, ἥτις πάντοτε προκαλεῖται ἀπὸ τὰ συνήθη πολεμικὰ ἐγερτήρια!

Lilian D. Wald.

ΘΑ ΕΧΩΜΕΝ ΑΡΑ ΓΕ ΕΙΡΗΝΗΝ;

(Ἄρθρον τοῦ ἄρτι ἀποθανόντος Ἀγγλικανοῦ ἐπισκόπου τοῦ Οὐΐντσεστερ)

Ὁ κόσμος τὴν στιγμὴν ταύτην ἵσταται μεταξὺ δύο ἐποχῶν· ἡ μία τούτων ἐξέπνευσεν ἢ πνεύει τὰ λοίσθια, ἡ ἄλλη μόλις ἐγεννήθη. Τῆς πρώτης ἐκυριάρχει τὸ ψυχολογικὸν συγκρότημα τοῦ ***φόβου***. Τὴν δευτέραν κατέχει ὁ διακαὴς πόθος τῆς ***ἀδελφοσύνης***. Ἡ πρώτη ἐνέμεινε πάντοτε εἰς τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ ἀσφάλεια τοῦ κόσμου ἀποκτᾶται μόνον διὰ τηλεβόλων καὶ βομβῶν, δι' ὑποβρυχίων καὶ ντρέντνωτ. Ἡ δευτέρα πιστεύει ὅτι μόνον δι' ἐμπιστοσύνης ἀμοιβαίας, διὰ συσκέψεως ἄνευ προκαταλήψεων καὶ δι' εἰλικρινοῦς συμπράξεως εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξασφαλισθῇ ὁ ἀντικειμενικὸς ἐκεῖνος σκοπός.

Παρατηρεῖται καὶ φαινόμενόν τι παράδοξον. Ἄνθρωποι πάσης χώρας διακηρύτουν ὅτι ἀνήκουν εἰς τὴν δευτέραν τῶν ἀνωτέρω τάξεων, ἐνῷ ταυτοχρόνως διὰ τῶν πράξεών των ἀποδεικνύεται ὅτι μένουν προσηλωμένοι ἀκόμη εἰς τὴν πρώτην. Καὶ παρουσιάζεται τότε τὸ ζωτικὸν ζήτημα: Εἶναι δυνατὸν τὸ ἀνθρώπινον γένος νὰ ἀποσπασθῇ ἀπὸ τὰς παλαιὰς δοξασίας καὶ συνηθείας, ***ἀποτέλεσμα τῶν ὁποίων εἶναι ὁ πόλεμος,*** καὶ νὰ προβάλῃ θαρραλέως ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀδελφοσύνης καὶ τῆς εἰρήνης; Ἂς μὴ αὐταπατώμεθα ὡς πρὸς τοῦτο. Θὰ ἦτο παράλογον ν' ἀπαιτήσωμεν, ὅπως ἡ ἀνθρωπότης—ἔστω καὶ ἡ ἀνθρωπότης τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς—ἐγκαταλείψῃ τὰς παλαιάς της ἕξεις, τὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι καὶ τοῦ φέρεσθαι, ὅστις ἐπεκράτησεν ἀπ' ἀρχῆς αὐτῆς τῆς ἱστορίας. Πολὺ θὰ ἦτο ν' ἀπαιτήσῃ κανείς, ὅπως ριφθῇ ἡ ἀνθρωπότης εἰς περίοδον πειραματισμοῦ, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἔχῃ νὰ ὑποστῇ σκληρὰς δοκιμασίας ἡ πίστις, τὸ θάρρος καὶ τὸ ἱπποτικὸν πνεῦμα τῆς αἰσιοδοξίας, ἥτις πιστεύει εὐκολώτερον τὸ καλὸν παρὰ τὸ κακὸν καὶ τολμᾷ νὰ ἀντιμετωπίσῃ κινδύνους, εἰς τὸ πεῖσμα τῶν ψυχρῶν ὑπολογισμῶν τῆς λεγομένης «ὀρθῆς κρίσεως».

Διότι οἱ συνεχίζοντες τὰς ἀρχὰς τῆς πρώτης περιόδου φαίνονται ὅτι ἔχουν ὑπὲρ αὐτῶν ὅλα τὰ ἐπιχειρήματα. Ἐπικαλούμενοι τὴν ἱστορίαν, μᾶς ἀποδεικνύουν ὅτι μία συνήθεια τόσον βαθέως ἐρριζωμένη εἰς τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῆς ἀνθρωπότητος, ὅσον ὁ πόλεμος, δὲν ἀποβάλλεται ἁπλῶς ἐξ ἀντιδράσεως πρὸς τὰς πρωτοφανεῖς φρικαλεότητας τοῦ πολέμου τοῦ 1914—18. Ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ πόλεμος εἶναι ἀναγκαῖος πρὸς περιορισμὸν τῶν πληθυσμῶν καὶ ὅπως διατηρηθῇ ἡ ψυχικὴ ἐκείνη τόνωσις, χάρις εἰς τὴν ὁποίαν τὰ ἔθνη προφυλάσσονται ἀπὸ τὴν χαύνωσιν καὶ τὸν λήθαργον. Καὶ διατείνονται ὅτι, ἀφοῦ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις εἶναι τοιαύτη, ἡ ἐλπὶς διαρκοῦς εἰρήνης δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ.

Παρ' ὅλα ὅμως τὰ ἐπιχειρήματα ταῦτα εἶναι γεγονός, ὅτι τὰ ἔθνη εἰσῆλθον ἤδη εἰς τὴν νέαν ἐποχήν. Ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν, τὸ Σύμφωνον τῶν Παρισίων, ἡ Συνθήκη τῆς Οὐασιγκτῶνος, ἡ Συνθήκη τοῦ Λονδίνου—ὅλα ταῦτα εἶναι μαρτυρίαι θετικαί, ὅτι ἐφθάσαμεν εἰς νέον σταθμὸν ἐπὶ τῆς πρὸς τὴν διεθνῆ εἰρήνην ὁδοῦ. Τὸ ζήτημα εἶναι: ***«Τὴν θέλουν πράγματι τά ἔθνη;»***

Τὰ ἔθνη ὁμοιάζουν μὲ ἄνθρωπον, ὅστις ἀναγινώσκει εἰς τὸ ὕπαιθρον. Γυρίζει νέαν σελίδα, ἀλλ' ἀμέσως ὁ ἄνεμος τὴν γυρίζει πρὸς τὰ ὀπίσω, καὶ αὐτὸς ἀναγκάζεται νὰ τὴν ξαναγυρίσῃ. Τὰ ἔθνη ἐγύρισαν νέον φύλλον, ἀλλ' ὁ ψυχρὸς ἄνεμος τῆς ὑποψίας καὶ τῆς συντηρητικότητος προσπαθεῖ διαρκῶς νὰ τὸ γυρίσῃ πρὸς τὰ ὀπίσω. Εἶναι γεγονὸς ἄξιον παρατηρήσεως καὶ συνάμα ἀπελπιστικὸν ὅτι ἐνῷ ὅλαι αἱ ἀνωτέρω συνθῆκαι καὶ σύμφωνα δεσμεύουν τὰ ἔθνη εἰς μέλλον, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁ πόλεμος θὰ σβυσθῇ ἐκ τοῦ διεθνοῦς χάρτου, πράγματι ὅμως αἱ συζητήσεις καὶ ὑποχωρήσεις καὶ ἡ ὅλη διευθέτησις τοῦ ζητήματος, ἀποβλέπουν εἰς τὴν ἀσφάλειαν τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ ἔθνους ***κατὰ τὸν ἐπόμενον πόλεμον!***

Κατὰ τὸ 1914 ὁ κόσμος ἀντελήφθη μὲ κατάπληξιν, ὅτι ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ ἀποτρέψῃ τὸν πόλεμον. Καὶ ἠπόρουν οἱ ἄνθρωποι μήπως ὁ Χριστιανισμὸς εἶχε καταντήσει νεκρὸν γράμμα. Ἀλλὰ διὰ τὴν ἀνεπάρκειαν ταύτην εἶναι ἴσως συγγνωστέα ἡ Ἐκκλησία. Διότι ἡ ἔκρηξις τοῦ πολέμου ἐκείνου ἦτο ὅλως ἀπροσδόκητος. Αἱ πρῶται βολαὶ ἐρρίφθησαν πρὶν ἀκόμη ἀντιληφθῇ ἡ Ἐκκλησία περί τίνος ἐπρόκειτο. Ἐν τούτοις, ἐκ τοῦ παθήματος ἐδιδάχθη σωτήριον μάθημα, ὡς πιστεύομεν. Ἀντελήφθη ὅτι ἡ μέχρι τοῦδε μαρτυρία αὐτῆς ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ τοῦ Χριστοῦ ἦτο ὅλως ἀσθενὴς καὶ ἀνωφελής, ὅλως ἀνεπαρκὴς διὰ νὰ καταρρίψῃ τὴν κρατοῦσαν ἐγωϊστικὴν καὶ συμφεροντολογικὴν ἰδεολογίαν. Ἀνεκάλυψεν ἐπὶ πλέον καὶ τοῦτο, ὅτι ἐὰν δὲν συγκεντρώσῃ τὰς μεμονωμένας καὶ διασπάρτους της ὁμάδας καὶ λαλήσῃ μὲ ἑνιαίαν φωνήν, δὲν ὑπάρχει πιθανότης νὰ εἰσακουσθῇ.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως ἐπιβάλλεται ἐπιτακτικῶς εἰς κάθε κλάδον τῆς Ἐκκλησίας νὰ ἐξεγείρῃ τὰ μέλη αὐτῆς εἰς ***νέαν ἀντίληψιν τῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ παραδείγματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν*** ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Πόσον ὀλίγοι εἶναι οἱ Χριστιανοί, οἵτινες ἐμελέτησαν μετὰ προσοχῆς τὴν συμπεριφορὰν τοῦ Κυρίου ***ὡς πατριώτου*** (καὶ δὲν ὑπῆρξέ ποτε πατριώτης ἀκραιφνέστερος Αὐτοῦ) ἢ καὶ τὴν περὶ πατριωτισμοῦ ἢ ὑπερ-πατριωτισμοῦ διδασκαλίαν Του, ἤτοι, ὅτι τὸ μεγαλεῖον ἑνὸς ἔθνους δὲν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς πληθύος τῶν ὑλικῶν του πόρων, ἀλλ' ἐκ τῆς ἱκανότητος καὶ τῆς προθυμίας του, ὅπως καταστήσῃ ἐξυπηρετικὰ ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπίνης οἰκογενείας, τῆς ὁποίας αὐτὸ τυγχάνει μέλος, πάσας του τὰς δυνάμεις, τὰ φυσικὰ δῶρα καὶ τὰς ἐθνικὰς παραδόσεις.

Ὁ Κύριός μας ἔδωκε νέαν ἑρμηνείαν πλείστων μὲν ἠθικῶν θεσμῶν τῆς ἐποχῆς Του, μεταξὺ δὲ τούτων καὶ τοῦ θεσμοῦ τοῦ πατριωτισμοῦ, ὅστις εἶναι ἓν ἐκ τῶν διακεστέρων αἰσθημάτων, τὰ ὁποῖα ἐγνώρισέ ποτε ἡ ἀνθρωπότης. Καιρὸς εἶναι οἱ φέροντες τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, μάλιστα δὲ οἱ ἐμπεπιστευμένοι τὴν διδασκαλίαν Αὐτοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ νὰ κατανοήσουν (ἢ καὶ νὰ ἀνακαλύψουν διὰ πρώτην ἤδη φορὰν) τί σημαίνει ***τὸ νὰ ἦναί τις εἰρηνοποιός.*** Ἀφοῦ δὲ κατανοήσουν τοῦτο, νὰ κηρύξουν νέαν σταυροφορίαν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης εἰς πᾶν Χριστια-

νικὸν ἔθνος. Μία τοιαύτη σταυροφορία εἶναι ζήτημα ὑπάρξεως· ἐξ αὐτῆς ἐξαρτᾶται καὶ αὐτὸ τὸ μέλλον τοῦ πολιτισμοῦ. Εἶναι δὲ ζήτημα ζωτικόν, κυρίως διότι συνάδει πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ διότι εἶναι τεκμήριον τῆς πρὸς τὴν Βασιλείαν τοῦ Χριστοῦ πιστότητός μας.

Θὰ ἀναδειχθῇ ἆρά γε ἀνταξία τῆς εὐθύνης της ταύτης ἡ Ἐκκλησία; Θὰ λάβῃ τὴν πρωτοβουλίαν εἰς τὴν Γαλλίαν, τὴν Ἱσπανίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία; Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία θὰ ἀναλάβῃ τὴν φλεγομένην ταύτην δᾶδα εἰς τὴν Ἀνατολήν; Καὶ οἱ Διαμαρτυρόμενοι τῆς Γαλλίας εἰς τὴν πατρίδα των; Αἱ Εὐαγγελικαὶ Ἐκκλησίαι τῆς Γερμανίας καὶ τῶν Σκανδιναυικῶν χωρῶν θὰ τὴν μεταδώσωσι; Τί δὲ θὰ πράξῃ ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία καὶ αἱ ἀνεξάρτητοι Ἐκκλησίαι τῆς Μ. Βρεττανίας; Αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Ἀμερικῆς ἤρχισαν ἤδη εὐγενῆ ὑπὲρ τῆς εἰρήνης ἀγῶνα. Θὰ κάμουν ἀκόμη περισσότερα;

Γενικῶς εἰπεῖν, ἡ Ἐκκλησία μόλις τώρα ἀρχίζει νὰ ἀνανήφῃ ἐκ τοῦ ληθάργου. Ἐν τούτοις ἡ φωνὴ τῆς σάλπιγκος τῆς εἰρήνης τὴν καλεῖ ἐπὶ τὸ ἔργον. Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναπλασθῇ ἡ κοινὴ γνώμη εἰς πᾶσαν χώραν. Εἰς πᾶσαν δὲ χώραν πυρὴν καὶ ἑστία τῆς κοινῆς γνώμης πρέπει νὰ ἦναι ἡ Ἐκκλησία. Ἰδοὺ τὸ προκείμενον ἔργον.

Ὁ Κύριος ἡμῶν εἶπεν: «**Ὑμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς γῆς — ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου**». Ἀλλ' εἴμεθα ἆρά γε;

(Ἐκ τοῦ Δελτίου τῆς Ὁμοσπονδίας
τῶν ἐν Ἀμερικῇ Εὐαγγελικῶν Ἐκκλησιῶν)

ΑΥΤΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ

Κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον Ἄγγλος τις στρατιώτης πυροβολήσας Γερμανικὸν ἀερόπλοιον, τὸ ὁποῖον ἐπέτα ὑπεράνω τῶν Ἀγγλικῶν θέσεων ἐν Γαλλίᾳ πρὸς κατόπτευσιν, καὶ φονεύσας τὸν ἀεροπόρον, οὕτως ὥστε τὸ ἀερόπλοιον κατέπεσε καὶ συνετρίβη, περισυνέλεξε τὸ πτῶμα τοῦ νεκροῦ ἐχθροῦ καὶ τὸ ἔθαψεν, ἀφοῦ πρῶτον παρέλαβε πᾶν ὅ,τι ἔφερεν ὁ νεκρὸς εἰς τὰ θυλάκιά του. Μεταξὺ τῶν ἄλλων, εὗρε τὴν φωτογραφίαν τῆς μητρὸς τοῦ φονευθέντος καὶ τὴν διεύθυνσίν της, ἔσπευσε δὲ νὰ ἀποστείλῃ ὅλα τὰ εὑρεθέντα ἀντικείμενα εἰς τὴν ἀπορφανισθεῖσαν μητέρα, μὲ τὴν ἑξῆς ὡραίαν καὶ ἀφελῆ ἐπιστολήν:

«Αἰσθάνομαι ὅτι δὲν δύνασθε νὰ μὲ συγχωρήσητε, διότι ἐφόνευσα τὸν υἱόν σας. Ἤμεθα ἐχθροί, ἐν τούτοις δὲν ᾐσθανόμην καμμίαν προσωπικὴν ἔχθραν ἐναντίον του. Ὅταν ἐπυροβόλησα κατὰ τοῦ ἀεροπλοίου του, δὲν ἐσκεπτόμην οὔτε αὐτὸν οὔτε ἐσᾶς. Ἐσκεπτόμην μόνον ὅτι ἦτο ἕνας ἐχθρός, ὁ ὁποῖος κατεσκόπευε τὰς θέσεις μας, καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ τὸν ἀφήσω νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν βάσιν του καὶ νὰ μεταδώσῃ τὰς πληροφορίας του, διότι τοῦτο θὰ ἐσήμαινε τὸν θάνατον πολλῶν ἐκ τῶν συστρατιωτῶν μου.

Γνωρίζω ὅτι τὸν ἀγαπᾶτε. Ἐγὼ ἔχασα τὴν μητέρα μου, ὅταν ἤμην μικρὸν παιδίον· ἀλλ' ἐπειδὴ μὲ ἠγάπα, γνωρίζω τί θὰ ᾐσθάνετο, ἐὰν ἐγὼ ἐφονευόμην.

Πόσον φόβερὸς εἶναι ὁ πόλεμος, Θεέ μου, ἰδίως διὰ τὰς γυναῖκας! Πῶς ἤθελα νὰ ἐτελείωνεν αὐτὸ τὸ φοβερὸν αἱματοκύλισμα! Ὅταν ἀνέσυρα τὸ πτῶμα τοῦ υἱοῦ σας, μοῦ ἐφάνη ὥς νὰ ἤμεθα ἀδελφοί, καὶ ὅτι θὰ ἐγινόμεθα στενοὶ φίλοι, ἂν ἐπανήρχετο εἰς τὴν ζωήν! Εὐτυχῶς δύναμαι νὰ σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι ὁ θάνατός του ὑπῆρξε ταχύτατος καὶ δὲν ἐπρόφθασε νὰ αἰσθανθῇ πολλοὺς πόνους. Θὰ φροντίσω νὰ σημειώσω τὸν τάφον του, διότι μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου θὰ θέλετε νὰ τὸν εὕρετε.

Ἡ καρδία μου εἶναι περίλυπος. Αἰσθάνομαι ὅτι ἔπραξα τὸ καθῆκόν μου, ἀλλὰ πόσον φοβερὸν ἦτο αὐτὸ τὸ καθῆκον! Θὰ ἐμπορέσητε ἆρά γέ ποτε νὰ μὲ συγχωρήσητε;»

Εἰς τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἡ Γερμανὶς μήτηρ ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς:

«Δὲν ἔχω τίποτε νὰ συγχωρήσω. Σᾶς βλέπω ἐνώπιόν μου, μὲ τὴν καλοκάγαθον λύπην σας, ὡς ἕνα μικρὸν παιδίον, τὸ ὁποῖον ἤθελε νὰ πράξῃ κἄτι καλὸν καὶ βλέπει μὲ ἔκπληξιν ὅτι ἔπραξε κἄτι κακόν. Σᾶς εὐχαριστῶ διὰ τὴν φροντίδα ποῦ ἐλάβετε διὰ τὸν υἱόν μου. Εἶμαι εὐτυχὴς ὅτι τὸ νεκρόν του πτῶμα ἐπεριποιήθητε σεῖς μᾶλλον ἢ ἕνας ἄγνωστος ἄλλος. Ἦτο ὁ Βενιαμίν μου καὶ θὰ ἀντελήφθητε πόσον ἀξιαγάπητος ἦτο. Ἐννοῶ πληρέστατα τὸν πόνον τῆς ψυχῆς σας, ἀφοῦ τὸν ἐφονεύσατε. Ἡμεῖς αἱ μητέρες ὅλου τοῦ κόσμου εἴμεθα ἀδελφαὶ καὶ ὅλοι οἱ ἄνδρες εἶναι παιδιά μας. Ἀκριβῶς δι' αὐτὸ εἶναι τόσον ἀπαίσιος ὁ πόλεμος! Ἀδελφὸς νὰ ἀναγκάζεται νὰ φονεύῃ ἀδελφόν! Ἀλλ' ἴσως ἡμεῖς ἀκριβῶς αἱ μητέρες εὐθυνόμεθα διὰ τὸν παγκόσμιον αὐτὸν πόλεμον περισσότερον ἢ οἱ ἄνδρες, διότι ἐλησμονήσαμεν ὅτι τὰ παιδιὰ ὅλου τοῦ κόσμου ἦσαν καὶ παιδιά μας.

Ἡ καρδία μου εἶναι ἀκόμη πλήρης πόνου. Ὅταν τελειώσῃ ὁ πόλεμος, παρακαλῶ ἐλᾶτε νὰ μὲ ἰδῆτε. Θὰ σᾶς περιμένω!»

(Ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Glaube und Heimat»
τῆς ἐν Ἀθήναις Γερμανικῆς Εὐαγγελικῆς Κοινότητος).

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

«Εἰς τὴν προσευχὴν ὁ Θεὸς δὲν ζητεῖ ὡραιότητα γλώσσης οὔτε ἁρμονίαν λέξεων, ἀλλ' ***ἐνδιαφέρον τῆς ψυχῆς***. Ἐὰν δὲ ἡ ψυχὴ δὲν λαλῇ τὰ εἰς Αὐτὸν ἀρεστά, Αὐτὸς ἀπομακρύνεται. Ἰδὲ πόση εὐκολία! Διότι, ὅταν πρόκηται περὶ αἰτήσεως πρὸς ἄνθρωπον, ἐκεῖνος ὅστις κάμνει τὴν αἴτησιν πρέπει νὰ ἦναι καὶ ρητορικὸς καὶ ἐπιτήδειος εἰς τὸ νὰ κολακεύσῃ τοὺς περὶ τὸν ἄρχοντα καὶ εἰς τὸ νὰ ἐπινοήσῃ πολλὰ ἄλλα, ὥστε νὰ γίνῃ εὐπρόσδεκτος. Ἀλλὰ πρὸς τὸν Θεὸν δὲν χρειάζεται τίποτε ἄλλο, εἰμὴ μόνον ***θέλησις σοβαρά***· καὶ τίποτε δὲν μᾶς ἐμποδίζει ἀπὸ τοῦ νὰ πλησιάσωμεν πρὸς Αὐτόν. «Διότι Θεὸς ἐγγὺς εἶμαι, λέγει Κύριος, καὶ οὐχὶ Θεὸς μακρόθεν». Ὥστε ἂν εὑρισκώμεθα μακρὰν Αὐτοῦ, ***τοῦτο προέρχεται***

ἀπὸ ἡμᾶς αὐτούς. Διότι Αὐτὸς ***πάντοτε εἶναι πλησίον.*** Καὶ τί λέγω ὅτι οὔτε ρητορείας ἔχομεν ἀνάγκην; πολλάκις οὔτε φωνὴν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀρθρώσωμεν. Ἐπειδὴ καὶ ἂν ***μέσα εἰς τὴν καρδίαν σου λαλήσῃς*** καὶ καλέσῃς Αὐτὸν ὅπως πρέπει, ***εὐκόλως θὰ ἐπινεύσῃ.*** Δὲν παρίσταται στρατιώτης νὰ ἐμποδίσῃ τὴν εἴσοδόν σου, οὔτε δορυφόρος τις νὰ διακόψῃ τὴν εὐκαιρίαν σου. Δὲν ὑπάρχει κανεὶς νὰ σοὶ εἴπῃ: «Τώρα δὲν ἐμπορεῖς νὰ τὸν ἰδῇς, ἔλα ὕστερα». Ἀλλ᾿ ὁποτεδήποτε καὶ ἂν προσέλθῃς, στέκει καὶ σὲ ἀκούει, εἴτε κατὰ τὴν ὥραν τοῦ γεύματος, εἴτε κατὰ τὴν ὥραν τοῦ δείπνου, εἴτε καὶ εἰς ἀκατάλληλον ὥραν· εἴτε εἰς τὴν ἀγοράν, εἴτε εἰς τὴν ὁδόν, εἴτε εἰς τὸ δωμάτιόν σου, εἴτε εἰς τὸ δικαστήριον ἂν ἐπικαλεσθῇς Αὐτόν, οὐδὲν ἐμπόδιον ὑπάρχει τοῦ νὰ ἐπινεύσῃ εἰς τὴν αἴτησίν σου, ***ἀρκεῖ νὰ τὸν ἐπικαλεσθῇς ὅπως πρέπει.*** Δὲν ἐμπορεῖς νὰ εἴπῃς: «Φοβοῦμαι νὰ παρουσιασθῶ καὶ νὰ τὸν παρακαλέσω, διότι ὁ ἐχθρός μου εἶναι παρών»· ἀλλὰ καὶ τοῦτο τὸ ἐμπόδιον ἀφαιρεῖται. Διότι Αὐτὸς δὲν προσέχει εἰς τὸν ἐχθρὸν ὥστε νὰ σοῦ διακόψῃ τὴν αἴτησιν, ἀλλὰ πάντοτε καὶ διηνεκῶς ***δύνασαι νὰ τὸν συναντήσῃς*** χωρὶς καμμίαν δυσκολίαν. Οὔτε χρειάζεται νὰ σὲ εἰσαγάγουν θυρωροί, οἰκονόμοι, ἐπίτροποι, φύλακες ἢ φίλοι· ἀλλ᾿ ***ὅταν σὺ αὐτὸς προσέλθῃς ἀπ᾿ εὐθείας, τότε μάλιστα θὰ σὲ ἀκούσῃ,*** ὅταν δὲν παρακαλέσῃς ***κανένα μεσάζοντα.*** Δὲν εὐχαριστοῦμεν Αὐτόν, ὅταν κάμνωμεν τὰς αἰτήσεις μας διὰ μέσου ἄλλων, ἀλλὰ δι᾿ ἡμῶν αὐτῶν ἀπ᾿ εὐθείας. Διότι, ἐπειδὴ ἐπιθυμεῖ τὴν ἀγάπην μας καὶ πράττει τὰ πάντα, ὅπως ἐμπιστευώμεθα εἰς αὐτόν, ὅταν ἴδῃ ἡμᾶς πράττοντας τοῦτο δι᾿ ἡμῶν αὐτῶν, τότε μάλιστα εἰσακούει ἡμᾶς. Οὕτως ἔπραξε μὲ τὴν Χαναναίαν γυναῖκα· ὅταν ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰάκωβος ἐμεσολάβησαν ὑπὲρ αὐτῆς, δὲν τὴν ἐδέχθη· ὅταν ὅμως ἐκείνη ἐπέμεινε, ταχέως τῆς ἔδωκεν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐζήτει..... Ἂς φροντίσωμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς νὰ ἐπικοινωνῶμεν μὲ τὸν Θεὸν ἀπ᾿ εὐθείας». (Ἐκ τῆς Ἑρμηνείας εἰς τὸν 4ον Ψαλμόν).

«Καὶ ἰδού, γυνὴ ἐξελθοῦσα ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐκείνων παρεκάλει Αὐτὸν λέγουσα: «Κύριε Υἱὲ Δαβίδ, ἐλέησόν με!» Εὐαγγελίστρια γίνεται ἡ γυνὴ αὕτη καὶ τὴν θεότητα καὶ τὴν οἰκονομίαν ὁμολογεῖ. «Κύριε,» λέγει, ἀναγνωρίζουσα τὴν κυριαρχίαν Του. «Υἱὲ Δαβίδ», δηλοῦσα ὅτι Αὐτὸς ἐφόρεσε τὴν ἀνθρωπίνην σάρκα. «Ἐλέησόν με!» —ἰδὲ σοφὴν ψυχήν. «Ἐλέησόν με, δὲν ἔχω νὰ ἐπιδείξω κατορθώματα βίου καὶ καλὰ ἔργα· δὲν ἔχω τὴν παρρησίαν τῆς πολιτείας τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ· καταφεύγω εἰς τὸ ἔλεός Σου, ὅπου δικαστήριον δὲν ὑπάρχει, ὅπου ἡ σωτηρία εἶναι ἀνεξέταστος». Ἂν καὶ ἦτο πονηρὰ καὶ παράνομος, ἐτόλμησε νὰ προσέλθῃ. Καὶ πρόσεξε εἰς τὴν σοφίαν της. ***Δὲν παρακαλεῖ τὸν Ἰάκωβον, δὲν δέεται τοῦ Ἰωάννου, δὲν προσέρχεται εἰς τὸν Πέτρον.*** «***Δὲν ἔχω ἀνάγκην μεσίτου,*** ἀλλὰ μὲ τὴν ***μετάνοιαν*** ὡς συνήγορον προσέρχομαι ***ἀπ᾿ εὐθείας εἰς τὴν πηγήν.*** Διὰ τοῦτο Αὐτὸς κατέβη εἰς τὴν γῆν, διὰ τοῦτο ἐφόρεσε τὴν σάρκα, διὰ νὰ ἐμπορῶ καὶ ἐγὼ νὰ ὁμιλήσω μὲ Αὐτόν». ***Ἐλέησόν με:*** Μικρὰ ἡ λέξις ἀλλ᾿ εὑρίσκει πέλαγος ἀχανὲς σωτηρίας. «Ἐλέησόν με! Διὰ τοῦτο ἦλθες εἰς τὴν γῆν, διὰ τοῦτο ἐνεσαρκώθης, διὰ τοῦτο ἔγινες ἄνθρωπος, ὅπως εἶμαι ἐγώ». Ἄνω τὰ Χερουβεὶμ τρέμουσιν Αὐτόν, καὶ κάτω πόρνη συνομιλεῖ μὲ Αὐτόν! Ἄνω τρόμος καὶ κάτω παρρησία. Ἐλέησόν με!» (Ὁμιλία εἰς τὴν Χαναναίαν γυναῖκα, τόμ. 3ος, σελ. 435).

Ο ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΟΣ ΚΩΔΙΞ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ

῾Ο ἡμερήσιος τύπος ἀνέγραψε κατ᾽ αὐτὰς τὴν εἴδησιν σπουδαιοτάτης ἀνακαλύψεως, ἥτις ἐνδιαφέρει ὄχι μόνον τοὺς εἰδικοὺς περὶ τὰ ἱερὰ κείμενα, ἀλλὰ καὶ τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα ἐν γένει.

Πρόκειται περὶ τῆς ἀνευρέσεως μεγάλου ἀριθμοῦ φύλλων ἐκ παπύρων, ῾Ελληνιστὶ γεγραμμένων, ἀποτελούντων κώδικα τῆς ῾Αγίας Γραφῆς ἀρχαιότερον ὅλων τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν κωδίκων. Οἱ πάπυροι αὐτοὶ ἀνευρέθησαν ἐν Αἰγύπτῳ ὑπὸ τοῦ κ. Τσέστερ Μπήττυ, Ἄγγλου συλλέκτου παλαιῶν Χριστιανικῶν χειρογράφων, περὶ αὐτῶν δὲ ἔγραψεν ὁ διάσημος παπυρολόγος σὲρ Φρειδερῖκος Κένυον (Kenyon), ὅστις προτάσσει καὶ κατάλογον τῶν κατὰ τὰ τελευταῖα 90 ἔτη ἀνακαλυφθέντων κωδίκων τῆς ῾Αγ. Γραφῆς.

Ταῦτα εἶναι, ἀπὸ τοῦ 1842: α΄) τὸ γνωστὸν Συριακὸν χειρόγραφον τῶν τεσσάρων Εὐαγγελίων, κτῆμα τοῦ Βρεττανικοῦ Μουσείου, β΄) ὁ Σιναϊτικὸς Κῶδιξ τῆς ῾Αγίας Γραφῆς, ῾Ελληνιστὶ γεγραμμένος, τοῦ ὁποίου τὸ πρῶτον μέρος ἀνεκαλύφθη κατὰ τὸ 1844 ὑπὸ τοῦ Τισσενδόρφου ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Σινᾶ, τὸ δὲ ὑπόλοιπον κατὰ τὸ 1859 ὑπὸ τοῦ ἰδίου καὶ εἰς τὸ αὐτὸ μέρος. Τὸν κώδικα τοῦτον ἀπέκτησε τὸ ἐν Πετρουπόλει Αὐτοκρατορικὸν Μουσεῖον ἀντὶ σοβαροῦ ἀνταλλάγματος πρὸς τὴν Μονὴν τοῦ Σινᾶ ἐκ μέρους τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου τοῦ Α΄. γ΄) Κατὰ τὸ 1892 δύο λόγιαι Ἀγγλίδες, αἱ ἀδελφαὶ Λούϊς καὶ Γκίμπσον, ἑλληνομαθεῖς καὶ μὲ ἀρκετὰς γνώσεις τῆς Ἀραβικῆς, ἐπεσκέφθησαν τὴν μονὴν τοῦ Σινᾶ ἐφωδιασμέναι μὲ πατριαρχικὴν ἄδειαν. Ἐκεῖ, ὄχι εἰς τὴν βιβλιοθήκην, ἀλλ᾽ εἴς τινα διάδρομον, ὅπου ἐφυλάττοντο τὰ ἐφθαρμένα καὶ ἐλλιπῆ βιβλία, εἶδον ἓν παλίμψηστον καὶ ἐν τῷ περιθωρίῳ μιᾶς σελίδος του διέκρινον ἀμυδρῶς εἰς Συριακοὺς χαρακτῆρας ἓν ἐδάφιον τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου. Πεπεισμέναι ὅτι εὑρίσκονται πρὸ κειμηλίου, ἐφωδιάσθησαν διὰ τῶν καταλλήλων χημικῶν ἀντιδραστηρίων καὶ ἐπανελθοῦσαι ἐφωτογράφησαν ὁλόκληρον τὸ ἀρχαιότατον τοῦτο, τὸ Συριακόν, κείμενον τῶν 4 Εὐαγγελίων, τοῦ ὁποίου πανομοιότυπον εὑρίσκεται ἐν τῷ μουσείῳ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Κανταβριγίας. δ΄) Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἐξεδόθησαν αἱ περιλήψεις τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν Ἀποκρύφων βιβλίων, τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ βιβλίου τοῦ Ἐνώχ, τὰ ὁποῖα εἶχον ἀνακαλύψει ἓξ ἔτη πρότερον Γάλλοι ἐξερευνηταὶ εἰς τὸ Ἀχὶμ τῆς Αἰγύπτου. ε΄) Τῷ 1897 ἀνεκαλύφθησαν πάπυροι τῆς ἱερᾶς Βίβλου ὑπὸ τῶν Ἄγγλων Γκρένφελ καὶ Χώντ. ϛ΄) Κατὰ δὲ τὸ 1906 ὁ κ. Φρέαρ ἀπέκτησε τὰ περίφημα χειρόγραφα τοῦ 5ου αἰῶνος, ἐπὶ περγαμηνῆς γεγραμμένα, τὸ σπουδαιότερον τῶν ὁποίων εἶναι τὸ τῶν τεσσάρων Εὐαγγελίων, περιέχον τὴν ἀπόκρυφον προσθήκην εἰς τὸ τελευταῖον κεφάλαιον τοῦ κατὰ Μάρκον Εὐαγγελίου.

Ἰδοὺ δὲ ὅτι τώρα ὁλόκληρος συλλογὴ ἑλληνικῶν παπύρων τῆς ῾Αγίας Γραφῆς, πιθανῶς ἀνήκουσα εἴς τινα ἀρχαίαν μονὴν ἢ ἐκκλησίαν, περιῆλθεν εἰς χεῖρας τοῦ γνωστοῦ συλλέκτου παλαιῶν χειρογράφων κ. Τσέστερ Μπήττυ. ῾Η συλλογὴ αὕτη, ἂν καὶ ἀτελὴς καὶ παρουσιάζουσα πολλὰ κενά, ἀποτελεῖ πολύτιμον συμβολὴν

εἰς τὸν καθορισμὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ κειμένου τῶν Ἁγίων Γραφῶν. Ἀποτελεῖται ἐκ 19 βιβλίων καὶ περιλαμβάνει ἐκ μὲν τῆς Π Διαθήκης τὴν Γένεσιν, Δευτερονόμιον, Ἀριθμούς, Ἐσθήρ, Ἡσαΐαν, Ἱερεμίαν, Ἐζεκιήλ, Δανιὴλ καὶ Ἐκκλησιαστήν, ἐκ δὲ τῆς Καινῆς τὰ 4 Εὐαγγέλια, τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, τὴν πρὸς Ρωμαίους Ἐπιστολήν, τὴν Α΄. πρὸς Θεσσαλονικεῖς, τὴν πρὸς Κολοσσαεῖς, τὴν πρὸς Φιλιππησίους καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν. Ἐπὶ πλέον δὲ καὶ μέγα μέρος Ἑλληνικοῦ κειμένου τοῦ ἀποκρύφου Βιβλίου τοῦ Ἐνὼχ (1), τὸ ὁποῖον κείμενον ἦτο ἄγνωστον μέχρι σήμερον.

Τὸ σύνολον τῶν ἀνακαλυφθέντων 19 τούτων βιβλίων ἀποτελεῖ κώδικα ἐξ 190 φύλλων, τὰ ὁποῖα, ἂν καὶ ὄχι πάντα ἄθικτα, μένουν ὅμως οὐσιαστικῶς ἀκέραια, οὔτε μειοῦται ποσῶς ἡ ἀξία τοῦ πολυτίμου εὑρήματος. Τὰ χειρόγραφα αὐτὰ σχηματίζουν σελίδας βιβλίου σχήματος τετάρτου. Τὸ σχῆμα τοῦτο ἔχουσι τὰ συγγράμματα τῶν Χριστιανῶν, εἰς ἐποχὴν ὅτε οἱ Ἐθνικοὶ ἐχρησιμοποίουν ἀκόμη τὰ κυλινδρικὰ χειρόγραφα. Τὰ δύο μάλισια βιβλία τῆς Πεντατεύχου, Ἀριθμοὶ καὶ Δευτερονόμιον, ἀποτελοῦν μέρος ἰδιαιτέρου κώδικος, ὅστις εἶναι ὁ ἀρχαιότερος καὶ ὁ καλλίτερον γεγραμμένος τῆς ὅλης συλλογῆς. Ἔχουν διατηρηθῆ μέρη 25 φύλλων, μὲ διστήλους σελίδας καὶ πλατέα περιθώρια, λεπτοτάτους δὲ χαρακτῆρας. Θεωροῦνται δὲ ὄχι μεταγενέστεροι τῶν μέσων τοῦ 2ου αἰῶνος μ. Χ. Τὸ κείμενον εἶναι συγγενὲς πρὸς τὸ τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ ἢ τοῦ Ἀμβροσιανοῦ κώδικος.

Τὰ βιβλία τῶν ***ἀνωτέρω μειζόνων προφητῶν*** περιλαμβάνονται εἰς φύλλα πολὺ ἐφθαρμένα, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἦναι τοῦ πρώτου ἡμίσεως τοῦ 3ου αἰῶνος. Τὸ βιβλίον τοῦ ***Ἰεζεκιὴλ*** ἀποτελεῖ τόμον ἀπὸ 16 φύλλα ἡνωμένα ἀνὰ δύο· τὸ πρῶτον φύλλον ἑκάστου ζεύγους περιέχει μέρη τοῦ βιβλίου τῆς Ἐσθὴρ καὶ τὸ δεύτερον τοῦ Ἰεζεκιήλ. Εἶναι δὲ καταφανὲς ὅτι ἄλλος ἀντιγραφεὺς ἔχει γράψει τὸ ἓν καὶ ἄλλος τὸ ἄλλο. Τὸ μέρος τῆς Ἐσθήρ, τὸ ὁποῖον περιλαμβάνειαι οὕτω πως εἰς τὸ παράδοξον τοῦτο χειρόγραφον, ἄρχεται ἀπὸ τῆς 2ας παραγράφου τοῦ β΄ κεφαλαίου μέχρι τῆς 9ης παραγράφου τοῦ ζ΄ κεφαλαίου, ὥστε περιλαμβάνει τὰ μέρη ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα δὲν περιέχονται εἰς τὸ Ἑβραϊκὸν κείμενον καὶ τὰ ὁποῖα ἑπομένως θεωροῦνται ὡς ἀπόκρυφα. Ἀπὸ τὸν Ἰεζεκιὴλ περιλαμβάνονται τὸ κεφάλαιον ια΄. 25 μέχρι ιβ΄. 21. Ἡ γραφὴ φαίνεται νὰ ἦναι τοῦ 3ου αἰῶνος, ὄχι ὅμως τῆς ἀρχῆς τοῦ αἰῶνος ἐκείνου.

Ὁ πάπυρος τοῦ Δανιὴλ εἶναι ἀπὸ τοὺς πλέον ἐνδιαφέροντας καὶ πολυτίμους τῆς ὅλης συλλογῆς. Γνωστὸν εἶναι ὅτι ἡ πρωτότυπος μετάφρασις τῶν Ἑβδομήκοντα

---

(1) Τὸ βιβλίον τοῦ Ἐνώχ, τὸ καὶ Αἰθιοπικὸν λεγόμενον, ἦτο ἐξ ὅλων τῶν Ἀποκρύφων βιβλίων τῶν Ἑβραίων τὸ σπουδαιότατον ἀπὸ θρησκευτικῆς ἀπόψεως. Ἀπετελεῖτο ἐκ 5 τμημάτων, ἐκ 5 πηγῶν προερχομένων καὶ γραφέντων εἰς τὴν Ἀραμαϊκὴν τὸ πρῶτον, ἔπειτα εἰς τὴν Ἑβραϊκήν, ἐκ τῆς ὁποίας καὶ μετεφράσθησαν εἰς τὴν Ἑλληνικήν, τὴν Αἰθιοπικὴν ἴσως δὲ καὶ τὴν Λατινικήν. Μέχρι τοῦδε ἐσώζοντο μόνον τὰ δύο ἐκ τῶν πέντε τμημάτων. Σήμερον διὰ τῆς ἀνακαλύψεως τῶν εἰρημένων παπύρων ὑπὸ τοῦ Μπήττυ ἦλθον εἰς φῶς καὶ τὰ ἄλλα τρία. Ὅτι τὸ βιβλίον τοῦ Ἐνὼχ ἀπετέλει ἀνάγνωσμα τῶν πρώτων Χριστιανῶν καὶ ἐθεωρεῖτο βιβλίον εὐσεβὲς ὑπ' αὐτῶν τῶν Ἀποστόλων μαρτυρεῖ καὶ ὁ ἀπόστολος Ἰούδας (Ἐπιστ. 14: «Προεφήτευσε δὲ καὶ τούτοις ἕβδομος ἀπὸ Ἀδὰμ Ἐνὼχ λέγων, Ἰδού, Κύριος» κτλ.) Πρβλ. Ἑβρ. ια΄ 5.

ἐκ τοῦ ἑβραϊκοῦ κειμένου δὲν ἔτυχεν εὐμενοῦς παραδοχῆς παρὰ τοῖς λογίοις καὶ ὅτι ἀντικατεστάθη ὑπὸ ἄλλης μεταφράσεως —τῆς τοῦ Θεοδοτίωνος— κατὰ τὸν 2ον αἰῶνα. Τοῦ ἀρχικοῦ κειμένου τῶν Ο΄. σώζεται μόνον ἓν ἀντίτυπον, εὑρισκόμενον εἰς τὴν ἐν Ρώμῃ βιβλιοθήκην Κίτζη (Chigi). Εἶναι λοιπὸν ἄκρως ἐνδιαφέρουσα ἡ ἀνεύρεσις δευτέρου ἀντιγράφου, ἀρχαιοτάτου, τῆς μεταφράσεως τοῦ βιβλίου τούτου. Τὸ ἀντίγραφον τοῦτο — τὸ χειρόγραφον Τσέστερ — περιλαμβάνει 13 φύλλα, τῶν ὁποίων ὅμως δυστυχῶς τὰ δύο πέμπτα λείπουν. Τὸ εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην ἀνῆκον μέρος τοῦ χειρογράφου τελειώνει μὲ τὸν Ἐκκλησιαστήν, κεφ. λϛ΄ 28 μέχρι λζ΄ 22 καὶ μέρος ἑνὸς δευτέρου φύλλου.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ μέρος, τὸ περιλαμβάνον τὴν Καινὴν Διαθήκην, ἐβεβαιοῦτο ἕως τώρα ὅτι μέχρι τοῦ 4ου αἰῶνος τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια δὲν εὑρίσκοντο ἡνωμένα εἰς ἕνα τόμον. Τὸ παρὸν ὅμως χειρόγραφον, τοῦ ὁποίου ἡ γραφὴ τὸ κατατάσσει ἀσφαλῶς εἰς ἐποχὴν ὄχι μεταγενεστέραν τοῦ 3ου αἰῶνος, περιέχει ὄχι μόνον τὰ 4 Εὐαγγέλια ἀλλὰ καὶ τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων. Ἡ γραφὴ εἶναι μικρά, λεπτὴ καὶ προσπαθεῖ νὰ ἐξοικονομήσῃ χῶρον. Ὁ πάπυρος εἶναι λεπτότατος καὶ πολὺ τετριμμένος. Ἐχρειάσθη ἡ μεγάλη δεξιότης τοῦ Γερμανοῦ ἐμπειροτέχνου Ἴμπσερ διὰ νὰ χωρίσῃ τὰ φύλλα τὸ ἓν ἀπὸ τὸ ἄλλο. Θὰ χρειασθῇ νὰ μελετηθῇ ἐπὶ πολὺ τὸ τμῆμα τοῦτο πρὸ τοῦ νὰ ἐξαχθοῦν ἀκριβῆ συμπεράσματα, τὰ ὁποῖα πάντως θὰ προκαλέσουν ἀμέριστον τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἐρευνητῶν τῆς Βίβλου.

Τὸ μέρος τοῦ Κώδικος, τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει τὰς Ἐπιστολάς, ἀποτελούμενον ἀπὸ 4 ζεύγη καὶ ἓν μόνον φύλλον, φαίνεται ἐκ τῆς ἀριθμήσεως ὅτι ἀποτελεῖται ἐν ὅλῳ ἀπὸ 100 φύλλα, εἰς τὰ ὁποῖα περιλαμβάνονται ὅλαι αἱ Ἐπιστολαὶ τοῦ Παύλου.

Ἡ Ἀποκάλυψις, καὶ δὴ τὸ κεφ. θ΄, 10 μέχρι ιζ΄ 2, περιλαμβάνεται εἰς 10 φύλλα, τῶν ὁποίων ἡ γραφὴ ἀνήκει εἰς τὸ τελευταῖον ἥμισυ τοῦ 3ου αἰῶνος.

Τὸ περιλαμβάνον τὸ μέγιστον μέρος τοῦ ἀρχικοῦ Ἑλληνικοῦ κειμένου τοῦ ἀποκρύφου Βιβλίου τοῦ Ἐνώχ, φαίνεται ὡς ἐκ τῆς ἀκόμψου γραφῆς νὰ ἀνήκῃ εἰς τὸν 5ον αἰῶνα.

Πασίδηλος εἶναι ἡ σπουδαιότης τοῦ ἀνακαλυφθέντος Κώδικος, πάντες δὲ οἱ ἐρευνηταὶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς θὰ ἀναμείνουν μὲ ἐνδιαφέρον τὰς περαιτέρω ἐπ᾽ αὐτοῦ μελέτας τῶν εἰδημόνων.

ΠΟΙΚΙΛΑ

— ***Ὁ «Ἀποδημητής» εἰς τὸ Θιβέτ.*** Ὡς γνωστόν, τὸ ἔργον τοῦ Βουνιάνου «Ἡ πορεία τοῦ Χριστιανοῦ Ἀποδήμητοῦ» ἔχει μεταφρασθῆ εἰς 60 ξένας γλώσσας. Τελευταίως μετεφράσθη εἰς τὴν Θιβετανὴν γλῶσσαν καὶ ἡ ἐκδώσασα αὐτὸ Θρησκευτικὴ Φυλλαδικὴ Ἑταιρία τοῦ Λονδίνου ἔλαβεν ἐσχάτως ἐπιστολὴν τοῦ Μεγάλου Λάμα τοῦ Θιβέτ, εὐχαριστοῦσαν τὴν Ἑταιρίαν διὰ τὴν ἀποστολὴν ἀντιτύπου τῆς νέας ἐκδόσεως. Τοῦτο εἶναι ἔνδειξις τῆς εἰσχωρήσεως τοῦ Εὐαγγελίου εἰς τὴν τέως ἀπρόσιτον ἐκείνην εἰδωλολατρικὴν χώραν. Ἡ δύναμις τῶν Λάμα (τοῦ ἱερατείου, ὅπερ ἀσκεῖ κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν) εἶναι εἰσέτι μεγάλη· ἀκόμη δὲ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἕνας Χριστιανός, ἐὰν εἰσήρχετο εἰς ἕνα ἐκ τῶν ναῶν των, θὰ ἐτιμωρεῖτο μὲ θάνατον. Τὴν σήμερον μετεβλήθη ἡ κατάστασις ῥιζικῶς. Ἀφ' ὅτου πρὸ ὀλίγων ἐτῶν κατηργήθη ἡ ἀπαγόρευσις τῆς εἰσόδου οἱουδήποτε ξένου εἰς τὴν χώραν καὶ ἤρχισεν ἡ ἐπικοινωνία τῶν Θιβετανῶν μὲ τὸν ἔξω κόσμον, τὸ πνευματικὸν φῶς εἰσδύει ὁλοὲν εὐρύτερον εἰς τὸ μέχρι τοῦδε ἀπρόσιτον αὐτὸ μέγα ὀροπέδιον. Χριστιανοὶ ἱεραπόστολοι (τῶν Μοραβιανῶν Ἀδελφῶν) ἐγκατεστάθησαν ἐκεῖ καὶ ὄχι μόνον κηρύττουν τὸν Χριστόν, ἀλλὰ καὶ καταγίνονται εἰς τὴν μετάφρασιν τῆς Ἁγίας Γραφῆς εἰς τὴν Θιβετανὴν γλῶσσαν. Οἱ κάτοικοι ἀκούουν μὲ προσήλωσιν καὶ ζωηρὸν πόθον τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου· θέλγονται ὡς μικρὰ παιδία ὑπὸ τῶν Βιβλικῶν ἱστοριῶν καὶ ὑπὸ τῶν φωτεινῶν προβολῶν, μὲ τὰς ὁποίας πολλάκις συνοδεύουν οἱ ἱεραπόστολοι τὰς ὁμιλίας των.

Μὲ τὸ ἄνοιγμα τῶν συνόρων τοῦ Θιβὲτ ἐξέλιπε μία ἀπὸ τὰς ὀλίγας «κεκλεισμένας» χώρας τοῦ κόσμου. Τώρα μόνη ἡ Ρωσσία καὶ τὸ Ἀφγανιστὰν μένουν κεκλεισμέναι πρὸς τὴν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ. Τὸ μακάριον Εὐαγγέλιον ἔχει ἤδη κηρυχθῆ «εἰς πάντα τὰ ἔθνη», καὶ ἐνθυμούμεθα τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ὅτι «τότε θέλει ἐλθεῖ τὸ τέλος». (Ματθ. κδ'. 14).

— ***Ἐπίκαιρος προσευχή.*** Ἡ ἀκόλουθος προσευχὴ ἀνεπέμφθη κατὰ τὴν συνέλευσιν τῶν Κινέζων καὶ Ἰαπώνων Χριστιανῶν ἐν Σαγχάῃ, περὶ ἧς ἐγράφομεν εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον ἡμῶν: «Ὦ Πάτερ καὶ Θεὲ ἡμῶν, δίδαξόν μας κατὰ τοὺς κρισίμους τούτους καιροὺς νὰ προσευχώμεθα ὑπὲρ τῶν πατρίδων μας — ὑπὲρ τῶν πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀρχηγῶν μας καὶ πάντων τῶν ἰθυνόντων τὰς τύχας μας. Χάρισαι ἡμῖν νέον πνεῦμα, ὥστε ἐν μέσῳ τῆς παρούσης ἐπικινδύνου κρίσεως νὰ προτιμήσωμεν τὴν ἐκζήτησιν τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ θελήματός Σου ἀπὸ τὴν διεκδίκησιν τῶν ἐθνικῶν μας δικαίων ἢ τοῦ ἐθνικοῦ μας γοήτρου. Δὸς ἡμῖν μεγαλείτερον σεβασμὸν πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ ἀποστροφὴν πρὸς τὸ ψεῦδος· καὶ διέγειρον ἐν ἡμῖν τὸ πνεῦμα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ὥστε νὰ ἐπικαλώμεθα ὑπὲρ ἀλλήλων τὸν πλοῦτον τῆς ἀγάπης Σου. Ζητοῦμεν δὲ ταῦτα χάριτι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Ἀμήν!» Τῇ ἀληθείᾳ, πόσα ἔχομεν ἡμεῖς οἱ ἐκ γενετῆς καὶ ἀπὸ αἰώνων Χριστιανικοὶ λαοὶ νὰ διδαχθῶμεν εἰς τὸν Χριστιανισμὸν ἀπὸ τοὺς τέως εἰδωλολάτρας τούτους!